

Sport & Strategie

VOOR EXECUTIVES IN DE SPORT, BIJ OVERHEID, BEDRIJVEN & MEDIA

LANGS DE OLYMPISCHE MEETLAT: KNHS

PAGINA 8 TOT EN MET 11

HET NFL-SPEELSHEMA, EEN PUZZEL VAN FORMAAT

PAGINA 13 EN 15

GEEN BUSINESS ZOALS VOETBALBUSINESS

PAGINA 16 EN 17

AD PAULEN: ATLEET, OORLOGSHELD, SPORTBESTUURDER
PAGINA 20, 21 EN 23

HOE ZWART-WIT DENKT DE VOETBALJOURNALIST?

PAGINA 26 EN 27

“De ambitie is meer te betekenen voor de Nederlandse sport”

Carole Thate, voorzitter van De 144, broedt op actie

Het is een wat geheimzinnige club. Vrijwel niemand kent De 144, wat ze doet en waarom ze zo heet. Noch waarom ze geen 144 maar 184 leden telt. Tot voor kort stelde dit exclusieve gezelschap van mensen met grote verdiensten voor de Nederlandse sport zich tevreden met een bestaan als sociaal netwerk en gezelligheidsvereniging. Vorig jaar werd voormalig hockeyinternational Carole Thate gekozen als nieuwe voorzitter, als opvolger van voormalig golfer Daan Slooter. Sindsdien waait er een nieuwe wind. De daadkrachtige Thate, die zestien jaar leiding gaf aan de Johan Cruyff Foundation, wil De 144 meer doel en focus geven, om het genootschap ook voor toekomstige generaties leden aantrekkelijk en relevant te houden. Een bestaan als buitenparlementaire actie- of lobbygroep in de sport moet niet worden uitgesloten!

DOOR FRANS OOSTERWIJK

De 144 bestaat uit ex-topsporters, marketeers, oud-bestuurders en journalisten (voor de actuele ledenlijst, zie kader). Juist die diversiteit maakt de vereniging een potentieel krachtige en invloedrijke club. Een van de eerste daden van Thate als voorzitter was contact zoeken met ex-volleyballer Edwin Benne, speler uit het gouden team van 1996 en voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Olympische Deelnemers (NVOD). Carole Thate: “Ook dat is een sociaal netwerk dat van tijd tot tijd activiteiten en uitstapjes naar sportevene-

CAROLE THATE STAAT ALS VOORZITTER VAN DE 144 VOOR EEN GROTE UITDAGING: “HOE BLIJF JE RELEVANT VOOR JONGE EN NIEUWE GENERATIES DIE IN VERBAND MET WERK EN GEZIN VAAK DRUKKE AGENDA'S HEBBEN EN WEINIG TIJD VOOR ALLEEN MAAR GEZELLIGHEID.”

Lees verder op pagina 5

“Heel verstandig van de KNVB om zijn voorzitter wél te betalen”

Half februari nodigde de KNVB, via een advertentiecampa­gne in de media, kandidaten uit om te solliciteren naar het voorzitterschap van de voetbalbond. Die functie, een klus van één à twee dagen per week, wordt voor het eerst in het 130-jarig bestaan bezoldigd. NOC*NSF is ondertussen ook nog zoekende naar een nieuwe preses. Die krijgt daar echter niets voor.

DOOR EDWARD SWIER

Hans Nijland, sinds 1997 algemeen directeur van FC Groningen. Neemt komende zomer afscheid

“Ik vind het niet meer dan logisch dat de KNVB van het voorzitterschap een betaalde functie maakt. Als je de taakomschrijving ziet, dan is het duidelijk dat de bond op zoek is naar het schaap met de vijf poten. Met zo iemand moet je wat mij betreft altijd een arbeidsovereenkomst aangaan. Als je iemand voor zijn of haar werk betaalt, kun je ook makkelijker voorwaarden stellen. Bovendien wordt de vijver om uit te vissen groter. Of het een dertiger, veertiger of vijftiger wordt, maakt me niet uit. Als hij of zij maar kwaliteit heeft. En voor een langere tijd blijft zitten. Want het Nederlandse voetbal is gebaat bij continuïteit. Ik vind dat echt een heel belangrijk criterium. Nee, ik zal zelf niet solliciteren.”

Jan Dirk van der Zee, directeur/bestuurder KNVB amateur- en vrouwenvoetbal. En lid van de vertrouwenscommissie die bij NOC*NSF een kandidaat-voorzitter voor­draagt

“De keuze voor een betaalde KNVB-voorzitter is vanuit de realiteit ontstaan. Als je nadenkt over de vraag wie twee dagen per week, in piekperiodes soms nog wel vaker, onbezoldigd beschikbaar is, dan moet je concluderen dat je dan niet de meest geschikte kandidaten vindt. Je krijgt dan mensen die of veel tijd hebben, omdat ze klaar zijn met hun werk, of mensen die heel rijk zijn. Oudere of rijke mensen dus. De vraag is: Moet je dat willen? De KNVB is toch een bond van het volk. Door te betalen geef je bovendien meer mensen de

gelegenheid te solliciteren. De functie liegt er niet om. Er zijn afbreukrisico's. De KNVB besturen heeft een aparte dynamiek, je moet heel goed begrijpen wat je doet. Over de nieuwe voorzitter van NOC*NSF kan ik als lid van de vertrouwenscommissie geen uitspraken doen. Wel kan ik zeggen dat er vooraf door de bonden is gediscussieerd of er een betaalde voorzitter moest

komen. Uiteindelijk was een meerderheid tegen en is daarvan afgezien. Mede omdat het in de olympische wereld, ook internationaal, min of meer een gewoonte is daarvoor een vrijwilliger aan te stellen. Bovendien vraagt de functie bij NOC*NSF wekelijks minder tijd dan die bij de KNVB.”

Chris Woerts, consultant en marketingexpert. Werkzaam in én buiten de voetbalwereld

“Dat NOC*NSF weer een onbezoldigde voorzitter zoekt, heb ik eerder al een blunder van formaat genoemd. Dan kies je niet op basis van kennis en kunde, maar van beschikbaarheid. Ik huldig het principe dat werk beloofd moet worden, we wonen immers niet in Noord-Korea. En wil je kwaliteit, dan kost dat geld. Dat de KNVB dat inziet, vind ik heel verstandig. Voor zo'n belangrijke organisatie als de KNVB moet geld, bij het zoeken naar de beste kandidaat, ook bijzaak zijn. Dat geldt overigens ook voor NOC*NSF. Als je iemand betaalt, kun je bovendien harde afspraken maken over de inhoud van het werk en hem of haar daarop afrekenen als het niet goed gaat. Er zullen vast ook grappenmakers en ijdeluiten uit de politieke hoek solliciteren, maar met iemand als Arie van Eijden in de sollicitatiecommissie zal ongetwijfeld een verstandige benoeming volgen. Je moet namelijk wel iemand vinden die een goed ontwikkeld zintuig heeft voor de verhoudingen in de voetbalwereld. Je bent voorzitter van profs én amateurs, het is belangrijk om te weten hoe de hazen lopen. Je moet de mores van de kleedkamer én de bestuurskamer kennen.” ●

Column

Leiden en managen doe je niet alleen

INEKE DONKERVORT

Leiderschap en management staan onder druk. Regelmatig zijn er publicaties met de vraag of ze nog wel nodig zijn. Is zelfsturing geen betere optie voor het bereiken van de doelstellingen van de organisatie? Veel organisaties zijn met dat concept aan de slag gegaan. Vele komen er ook weer op terug of concluderen dat duidelijke kaders, heldere rollen en teamadviseurs noodzakelijke randvoorwaarden blijven. Topvolleybal Zwolle probeerde het concept van zelfsturing uit in de topsport. Na twee jaar experimenteren bleek het toch belangrijk het speelveld scherper af te grenzen en meer afspraken te maken dan bij de start gedacht. Wie vraagt bijvoorbeeld de wissels aan, wie is verantwoordelijk voor de trainingsprogramma's?

In *Goede leiders zweven niet* (2018) concluderen de hoogleraren Janka Stoker en Harry Garretsen, beiden ook directeur van het onderzoekscentrum naar effectief leiderschap van de Rijksuniversiteit Groningen, dat de mate van leiderschap en management afhangt van de context. En die wordt niet alleen bepaald door de aard en omgeving van de organisatie, maar ook door de mensen die er werken.

Richtte onderzoek zich voorheen vooral op de ideale eigenschappen van een leider, vandaag de dag is er meer aandacht voor wat leden van het managementteam en medewerkers nodig hebben en verwachten:

van leider centraal naar volger centraal. Stoker en Garretsen menen dat er aan de top van een organisatie een goede balans moet zijn tussen mensen die verstand hebben van de activiteiten waaraan ze leiding geven, mensen die verbinding kunnen leggen met de werkvloer en de buitenwereld, en personen die op de hoogte zijn van de in de context beste managementtechnieken. Zo adviseren ze de KNVB: neem meer mensen aan van buiten.

Binnen sportbonden en -verenigingen is het vaak lastig alle stakeholders op één lijn te krijgen. Als context belangrijk is, is het dan nog wel mogelijk te spreken van sportmanagement en leiderschap in algemene zin? Is het niet beter onderscheid te maken tussen het managen van topteams en topsportorganisaties en van organisaties met zowel een breedte- als topsportambitie? Moet er ook niet veel meer rekening worden gehouden met cultuurverschillen tussen de vele takken van sport of zelfs verschillende disciplines binnen één sport?

In het boek *De leider als spelverdeler. 14 visies op leiderschap in de sport* (2018) blijken over leiderschap grote verschillen in opvatting te bestaan. Toon Gerbrands, directeur van PSV, zegt bijvoorbeeld dat hij “er niet is om iemand te motiveren. De drive moet uit mensen zelf komen.” Anderen zien motiveren wel degelijk als hun taak. Ook is er verschil van mening over of je van nature een leider bent of dat pas na een aantal jaren kunt worden. En: Wanneer geef je

welke ruimte en zelfstandigheid aan je team? Wat is het belang van het volgen van opleidingen?

En wat is leiderschap eigenlijk? Inzicht in jezelf, nieuwsgierigheid naar de ander, richting willen en kunnen geven, vertrouwen wekken bij team en medewerkers, zelf drive en doorzettingsvermogen hebben – dat zijn kwaliteiten die vaak worden genoemd. Daarnaast moet je in democratische structuren en organisaties met een breedte- en topsportambitie veel geduld hebben en kunnen netwerken.

Opmerkelijk is dat ook gebeurt in *On Leadership Lessons from Sports*, waarin *Harvard Business Review* een aantal eerder gepubliceerde artikelen heeft gebundeld) voortdurend de leider centraal staat. Het samenspel tussen leider en volgers en de context blijven onderbelicht.

Leiderschap en management zijn twee kanten van dezelfde medaille: beide doe je nooit alleen. Het zou goed zijn als in managementopleidingen de context expliciet wordt gemaakt en dat behalve de kwaliteiten van de leider ook de wisselwerking en het samenspel met de volgers centraal komen te staan. En dat zulks vervolgens doorklinkt in de profielen voor vacatures in de sport. ●

Ineke Donkervoort is ex-topspoor, sportbestuurder, organisatie­deskundige en eigenaar van ID management & advies (www.idmanagementenadvies).

Editorial

De doem van Het Legioen

FRANS OOSTERWIJK

Het is moeilijk niet van Feyenoord te houden. Althans van de club en van Het Legioen dat elke keer trouw komt opdagen, hongerig en nostalgisch verlangend naar grootse verrichtingen op het veld. Met als eeuwig ijkpunt het seizoen 1969-1970, toen Feyenoord de Europa Cup greep tegen Celtic. Niet voor niets vierden vorige maand 2.000 mensen in de Doelen de 75ste verjaardag van de roestige held Willem van Hanegem. En niet voor niets ging in de jaren van droogte het publiek pas echt uit zijn bol als tijdens de rust een Coen Moulijn-imitator het veld betrad om nog eens te demonstren hoe de linksbuiten dat toch altijd deed. Gaat-ie buitenom of toch binnendoor?

Dat van Het Legioen ook een onheilspellende en intimiderende invloed kan uitgaan, bewijzen al die spelers die in de loop der jaren in De Kuip zijn verpieterd en mislukt. Ook de bestuurders van Feyenoord maken onder druk van het massale en verwachtingsvolle Rotterdamse publiek soms rare bokkensprongen.

Onlangs berichtten journalisten van onderzoeksplatform Follow the Money dat Boudewijn Poelmann, baas van de Postcodeloterij en via de Vrienden van Feyenoord één van de mede-eigenaren van de club, 20 miljoen euro zou hebben afgetroegeld van goededoelensstichting Doen. Deze door de Postcodeloterij begunstigde stichting sloot via de door haar opgerichte groene-energieleverancier Qurrent een sponsorcontract met Feyenoord ter waarde van 20 miljoen. Volgens FTM voelde Doen zich tot deze deal gedwongen, omdat je niet ongestraft bijt in de hand van je grootste geldschietter: de Postcodeloterij c.q. Poelmann.

Directeur Jan de Jong maakte het nog bonter. Die wist de gemeente Rotterdam een jaarlijks bedrag van 25 miljoen afhandig te maken. Dat geld krijgt de club als in 2023 de nieuwe Kuip wordt betrokken. In een eerder stadium was een eeuwigdurende verhuispremie van 17,5 miljoen euro overeengekomen, maar De Jong wist er nog 7,5 miljoen bij te ritselen. Na opening van de nieuwe voetbaltempel zal het bedrag elke vijf jaar nog eens met een half miljoen euro groeien.

Chantagepolitiek van het zuiverste water, want De Jong weet als geen ander dat het nieuwe stadion voor de gemeente nog veel meer een *must* is dan voor de club. Feyenoord City is onderdeel van een gigantische gebiedsontwikkeling in Rotterdam-Zuid. Er komen scholen, winkels, huizen, kantoren en hotels. In totaal is die ontwikkeling begroot op 1,5 miljard euro en dan is een jaarlijkse afdracht van 25 miljoen aan Feyenoord een habbekrats.

Alle beetjes helpen, moet De Jong hebben gedacht. Zo kunnen Ajax en PSV beter worden bijgebeend en kan vaker om het kampioenschap worden gespeeld. Door de gemeente het vel over de neus te halen, verhuult hij bovendien de achilleshiel van Feyenoord: het onvermogen talent op te leiden en voor miljoenen van de hand te doen. En als je er dan ook niet in slaagt om jaarlijks deelname aan de Champions League of Europa League af te dwingen, dan blijft de achterstand op Ajax en PSV, die dat wél lukt, schier onoverbrugbaar. Ook dit seizoen blijft Feyenoord zonder prijzen en weet de club nu al dat ze zich alleen via uitputtende voorrondes kan plaatsen voor de Europa League.

Geen wonder dat Feyenoord ten prooi is aan tweedracht. Niemand weet wie Giovanni van Bronckhorst moet opvolgen als coach of leiding moet geven aan de jeugdopleiding. Vorig jaar werd het contract met de voorheen zo geprezen Richard Grootscholten nog verlengd, sinds 1 maart jongstleden staat hij buiten. En dan is ook helemaal nog niet zeker of het nieuwe stadion – dat de club met sponsordeals, skyboxen, horeca-inkomsten, verhuur aan derden et cetera aan tientallen miljoenen extra moet helpen – er wel komt. Eind vorig jaar gaf Feyenoord weliswaar groen licht om het project door te zetten, maar veel supporters, onder wie de bewierookte Van Hanegem, zijn tegen en prefereren de bestaande Kuip.

Zo blijven Feyenoord en Het Legioen elkaar in een wurggreep houden en lijkt het eerstvolgende Rotterdamse voetbalfeestje pas over vijf jaar te kunnen plaatsvinden, als Willem van Hanegem tachtig wordt. ●

Inhoud

COVER

Interview met Carole Thate, voorzitter De 144 en toezichthouder op de nalatenschap van Johan Crujff: "Ik mis de creatieve, vérkijkende visie van Johan" 1

ACTUEEL

Welles/nietes. 2
Hollands Kwartiertje 4

BELEID & MANAGEMENT

Column: Leiden en managen doe je niet alleen 2
Ad Paulen: atleet, oorlogsheld, sportbestuurder 20

OLYMPISCH

Aftrap 'Langs de olympische meetlat': over de voorspellende kracht van Gracenote Sports 8
Hoe groot is de kans op olympisch eremetaal voor d e paardensport? 9

VOETBAL

Deloitte Football Money League: geen business zoals voetbalbusiness 16
Hoe zwart-wit denkt de voetbaljournalist? 26

WETENSCHAP & ONDERZOEK

Sport & Society. 18
Van kennis naar maatschappelijke impact 25
SportKlimaatApp geeft dieper inzicht in sportief wedstrijdgedrag 30
Column: Tekort aan vrijwilligers? Ga eens langs bij de bureu. 31

EN...

The American Way – Pieter Verhoogt. 13
Sportgeschiedenis.... . 32
De column van Bert Wagendorp 32
De sport volgens TRIK 32

Colofon

ARKO SPORTS MEDIA

Sport & Strategie is een uitgave van Arko Sports Media en verschijnt zes keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt in februari/maart.

Hoofredactie

Frans Oosterwijk
E-mail: foosterwijk@chello.nl

Eindredactie

Janeke de Zeeuw

Met redactionele bijdragen van:

Ernst Bouwes, Maarten van Bottenburg, Koen Breedveld, Frank van Eekeren, Mark van der Heijden, Resie Hoelijmakers, Marjan Olfers, Micha Peters, Hugo van der Poel, Edward Swier, John Volkers, Pieter Verhoogt, Jurryt van de Vooren en Bert Wagendorp

Uitgever

Michel van Troost
E-mail: michel.van.troost@sportsmedia.nl

Redactie-adres/Lezersservice

Arko Sports Media
Wiersedreef 7
3433 ZX Nieuwegein
Tel. 030 707 30 00
E-mail: info@sportsmedia.nl

Advertentie-exploitatie

Voor meer informatie over partnerships en/of adverteren kunt u contact opnemen met Wendy Coppers. Advertorials vallen buiten de verantwoordelijkheid van redactie en uitgever.
E-mail: wendy.coppers@sportsmedia.nl

Opmaak en realisatie

www.ikgraphicdesign.com

Fotografie en illustraties:

ANP Photo, Asito, energiedirect.nl, Excelsior Rotterdam/Jan den Breejen, Fotostudio Red Green Blue, Hollandse Hoogte, Hans Klaver, Orange Pictures, Shutterstock.com, Sportfotografie.nl, TRIK, Twitter, VI Images en www.plasticpromise.nl

Druk

PreVision, Eindhoven

Bijdrage Wetenschap & Onderzoek

Onder redactie van Rins van Kouwen MSC
E-mail: r.vankouwen@mulierinstituut.nl

Lidmaatschap Sport & Strategie

De prijs van een jaarabonnement op *Sport & Strategie* bedraagt € 225,-. Eventuele opzeggingen graag minimaal zes weken van tevoren schriftelijk doorgeven.

Studentenlidmaatschap

Studenten aan het hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) kunnen zich opgeven voor een studentenlidmaatschap. Een jaarlidmaatschap voor studenten kost € 149,50. Voor dit tarief hebben studenten recht op het totale aanbod met uitzondering van de netwerkbijeenkomsten.

Prijzen zijn exclusief 6% btw en inclusief verzend- en administratiekosten.

© 2019 Arko Sports Media

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, in fotokopie of anderszins gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere methode dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOLLANDS KWARTIERTJE

Door Mark van der Heijden

Als er een **award** zou zijn voor **Sportman van de Winter**, dan zou deze dit jaar **ongetwijfeld naar Mathieu van der Poel** gaan. De **modderduivel** won dit winterseizoen 32 van de 34 veldritten waaraan hij deelnam. Al is het **appels met peren** vergelijken, we willen proberen deze **score in perspectief** te plaatsen.

Het **vrijwel ongenaakbare Ajax** uit het seizoen 1994-1995 won van de 34 competitiewedstrijden die het speelde er maar 27. **Sven Kramer** won op de WK afstanden **twintig gouden medailles** op verschillende disciplines, maar eindigde bij de 5.000 en 10.000 meter ook drie keer niet met goud. **Esther Vergeer** sloot haar carrière af nadat ze **470 wedstrijden achtereen** had gewonnen. Oké, het kan dus nog **net iets beter**. Alsnog blijft het een **fantastische prestatie**. De vraag is dan ook hoe het Van der Poel af zal gaan als hij dit voorjaar **op de weg zijn geluk gaat proberen**. Zijn allereerste wedstrijd, een etappe in de Ronde van Antalya, won hij alvast. Daarna wil hij onder meer Gent-Wevelgem, de Ronde van Vlaanderen en de Amstel Gold Race gaan rijden. "Wedstrijden waarin ik kan **meedoen voor de winst**", aldus de kleinzoon van Raymond Poulidor.

De laatste twee zijn toevallig wedstrijden die zijn vader Adrie ook al eens won, naast zijn **glansrijke carrière als veldrijder**. En er zijn meer Nederlanders aan wie Mathieu een voorbeeld kan nemen. Lars Boom werd wereldkampioen veldrijden en won een etappe in de Tour en de Vuelta. En ook Marianne Vos won zowel wereldtitels op de weg als in het veld.

And now for something completely different, we duiken in de **NOC*NSF Sportdeelname Index 2019**. Die laat zien dat **meer Nederlanders meer zijn gaan sporten**, flink meer eigenlijk. In 2013 sportte 56 procent van de Nederlanders wekelijks, afgelopen jaar was dat al 65 procent. Ook sporten we nu vaker, gemiddeld zo'n 9,1 keer per maand nu tegen 7,2 keer in de maand in 2013.

Prettig is dat de stijging het sterkst is bij groepen die vijf jaar terug **relatief minder actief** waren. Zo sportte toen ongeveer de helft van alle Nederlanders boven de 31 wekelijks, nu geldt dat voor rond de zestig procent van de **oudere jongeren**. Ook de sportdeelname onder Nederlanders met een **benedenmodaal inkomen** of met een **migratieachtergrond** neemt relatief meer toe.

De trend komt overeen met cijfers die het Mulier Instituut twee weken eerder, begin februari, bekendmaakte. Het instituut merkte dat de **sportdeelname van 65-plussers** van 2001 tot en met 2018 **bijna verdubbelde**. Aan het begin van deze eeuw sportte maar één op de vier ouderen, nu gaat meer dan vier op de tien ouderen sporten.

Het Nationaal Ouderenfonds komt dan ook **precies op tijd** met nieuwe initiatieven. **OldStars walking football** is al sinds 2014 **een succes**. Bij 321 verenigingen kunnen mannen en vrouwen van boven de zestig een **lekker potje voetballen**. Rennen is er, logischerwijs, verboden, net als slidings of fysiek contact. **Dat succes smaakt naar meer**, want het Nationaal Ouderenfonds introduceert de komende maanden ook **OldStars walking hockey**, **OldStars tennis**, **OldStars walking handball** en **OldStars walking basketball**. De Brabantse gemeente Schijndel bijt het spits af. Daar start na carnaval OldStars walking hockey.

We blijven nog even hangen in onderzoeken. De Hartstichting maakt bekend dat het **aantal rookvrije clubs snel stijgt**. Vorig jaar september telde de Hartstichting nog 550 (deels) rookvrije clubs, in januari waren dat er 805. Roken is bij deze verenigingen **helemaal verboden** of slechts toegestaan in een **uit het zicht geplaatst rookhok** of als de jeugd niet sport.

MATHIEU VAN DER POEL, OFFICIEUS SPORTMAN VAN DE WINTER.

HET NATIONAAL OUDERENFONDS KOMT NA OLDSTARS WALKING FOOTBALL, AL SINDS 2014 EEN SUCCES, DE KOMENDE MAANDEN OOK OLDSTARS WALKING HOCKEY, OLDSTARS TENNIS, OLDSTARS WALKING HANDBALL EN OLDSTARS WALKING BASKETBALL.

SLECHTS EEN OP DE NEGEN VOETBALCLUBS, 333 IN TOTAAL, HEEFT DE SIGARET IN DE BAN GEDAAN. DAT KAN BETER!

Vooral **hockeyverenigingen stoppen snel**, bij ruim de helft van de verenigingen mag geen sigaret worden opgestoken. Slechts een op de negen voetbalclubs, 333 in totaal, heeft de sigaret in de ban gedaan. **Misschien zit roken ook wel wat meer in de voetbalcultuur**, als je bedenkt wat een van de grootste Nederlandse voetballers ooit, de nu 75-jarige Willem van Hanegem, zei: "Roken is slecht. Vooral voor de gordijnen."

In de **Johan Cruijff ArenA** zal in elk geval niet veel meer gerookt worden. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit vond na een wedstrijd van Ajax **volop uitgetrapte sigaretten in een vak**. Dat leverde het stadion een **boete op van 2.400 euro**. Dat zou weleens consequenties kunnen hebben voor andere voetbalclubs. De Johan Cruijff ArenA protesteerde namelijk bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Die oordeelde echter dat de **boete terecht** is, omdat - we citeren de uitspraak - "als het dak open is, boven de tribunes vanwege de overkapping **geen sprake is van open lucht**".

Nederlandse coaches zijn weer in trek in het buitenland. De laatste maanden valt Peter Bosz weer heerlijk roekeloos aan met Bayer Leverkusen, redt Fred Rutten zich met handen en voeten bij de Franstalige club Anderlecht, probeert Frank de Boer of hij met de Hollandse School wel succesvol is bij Atlanta United, terwijl Marcel Keizer bij Sporting Lissabon bewijst dat hij een betere coach is dan ze bij Ajax dachten.

- Aan dat rijtje, en er zullen er vast meer zijn, kan nu ook **Erwin Koeman** worden toegevoegd. Hij werd eind februari **bondscoach van Oman**, het sultanaat aan de zuidoostkust van het Arabisch Schiereiland. En ook **Vera Pauw** vond een **baan in den vreemde**. Zij zal **Thaise voetbalsters helpen** op weg naar en tijdens het WK voetbal voor vrouwen. "Een **gewelddige uitdaging** om met deze talentvolle spelers te gaan werken."

134 Nederlandse voetballiefhebbers zijn **mede-eigenaar** geworden van de Spaanse voetbalclub **Real Murcia**. Zij kochten elk voor **enkele tientjes wat aandelen** in de club die in 2007 nog in de Primera División speelde. Een **financieel succes** als John van Zweden had nadat hij mede-eigenaar werd van Swansea City valt **niet te verwachten**. Real Murcia heeft vooralsnog een **schuld van 53 miljoen euro** en speelt in de derde divisie.

In Duitsland is men **behoorlijk te spreken over de VAR**. Journalist Alex Feuerherdt, hij heeft onder meer een podcast over arbitrage, schrijft in *Der Spiegel* **lovede woorden** over de **Nederlandse aanpak**. De **rust en precisie** van de VAR noemt hij **opmerkelijk**, net als het feit dat de KNVB de gesprekken tussen scheidsrechter en VAR online zet. Of dat in Duitsland ook zal gebeuren? "In ieder geval niet op dit moment."

In Barcelona begon het **schimmenspel** dat de voorbereidingen voor een nieuw Formule 1-seizoen nu eenmaal is. **Veel valt er niet uit af te leiden**, behalve dat Max Verstappen tijdens de eerste testdag 128 rondjes reed en een dag later 109.

Nee, dan de soap in Nederland: Welke baan mag volgend jaar mei wellicht een Formule 1-race organiseren, **Zandvoort of Assen?** Zeker is alleen dat de Nederlandse **regering geen 5 miljoen euro wil bijleggen**. Verder is het vooral **lekkers en moddergooien**. Zo bleek uit een **gelekte brief** dat Formula One Management tot eind maart **exclusief met Zandvoort** zal praten. Het benoemde Jan Lammers daarom alvast als sportief directeur. Assen bestrijdt dat het geen kans meer maakt. Het **TT-circuit is immers direct te gebruiken**, terwijl in **Zandvoort nog flink wat aanpassingen** gedaan moeten worden. Zegt Assen. Laten we hopen dat het **gekissebis** niet tot **irritatie** leidt bij FOM. Hoe de strijd tussen Zandvoort en Assen werkelijk verliep, zien we over een paar jaar wel bij *Andere Tijden Sport*. ●

FOTO: ANP PHOTO

WIE IS CAROLE THATE?

Carole Thate speelde 168 keer voor het Nederlands hockeyelftal. Ze maakte haar debuut in 1989 en won onder meer in 1996 in Atlanta en in 2000 in Sydney met Oranje twee bronzen plakken tijdens de Olympische Spelen. In 1999, vlak na haar afstuderen als kinderpsycholoog, werd ze door Johan Cruyff gevraagd om samen met hem de Johan Cruyff Foundation op te zetten, om sport voor zo veel mogelijk kinderen toegankelijk te maken. " 'Hier heb je de statuten en wat geld, zoek het verder maar uit', dat was zo'n beetje het begin. Samen met Johan en enkele anderen heb ik het helemaal vanaf de basis mogen opzetten." Inmiddels werkt de foundation met een budget van 5 à 6 miljoen euro en zijn er in meer dan twintig landen honderden Cruyff Courts geopend waar de jeugd kan voetballen en sporten. Jaarlijks vindt in het Olympisch Stadion de open dag van de foundation plaats, waar honderden gehandicapte kinderen kennismaken met een scala van sporten en hun hart kunnen ophalen aan de aanwezigheid van bekende sporters.

In 2015, een jaar voor het overlijden van Cruyff, maakte Carole Thate de overstap van Johan Cruyff Foundation naar World of Johan Cruyff, het familiebedrijf, dat toezicht houdt op Johans *overall legacy*, dus alles wat de naam Cruyff draagt of daarmee verbonden is.

Behalve directeur van de foundation en nu dus van de World of Johan Cruyff, was Thate van 2010 tot 2015 vicevoorzitter van de hockeybond. Momenteel zit ze ook in de raad van toezicht van het Olympisch Stadion en van het Fonds voor de Topsporter. Thate woont in Amstelveen samen met de uit Australië afkomstige Alyson Annan, sinds 2015 bondscoach van de Nederlandse hockeydames. De twee hebben twee kinderen.

Vervolg van pagina 1

“Er zit zo veel kennis en knowhow in onze vereniging, dat we best iets zouden kunnen betekenen als denktank of in een of andere adviesvorm”

Carole Thate

menten organiseert. De basis is gezelligheid: bij elkaar komen om de onderlinge band te versterken. Voor een deel overlappen onze leden elkaar, dus is het logisch om de koppen bij elkaar te steken en te zien of je gezamenlijk dingen kunt organiseren. Verschil is wel dat je van de NVOD automatisch lid wordt als je hebt deelgenomen aan de Olympische Spelen en dat je voor De 144 door bestuur of leden moet worden voorgedragen.”

De uitdaging voor beide verenigingen is dezelfde, aldus Thate. “Hoe blijf je relevant voor jonge en nieuwe generaties die in verband met werk en gezin vaak drukke agenda's hebben en weinig tijd voor alleen maar gezelligheid.”

Storm en drang

Het bestuur van De 144 onder leiding van Thate bestaat verder uit oud-tennisser Louk Sanders, oud-ANP-journalist Leo van de Ruit (die binnenkort plaatsmaakt voor voormalig AD-sportjournalist Hans Klippus), ex-directeur van de hockeybond Johan Wakkie en voormalig korfbalster Mady Tims.

Thate: “Onze ambitie is meer te betekenen voor de Nederlandse sportwereld. Alleen weten we nog niet in welke vorm. Daarbij komt dat we graag de hele club willen meekrijgen. Zowel de jongeren, die wat meer storm en drang hebben en best wat meer invloed zouden willen uitoefenen op de sport van nu, als de ouderen, die vooral willen dat het gezellig is en dat we leuke evenementen organiseren. We willen ervoor waken dat we hoogdravende plannen formuleren die we vervolgens niet kunnen waarmaken of leden verliezen die daar geen boodschap aan hebben. We moeten dus heel zorgvuldig zijn bij het uitzetten van een nieuwe koers.”

Het Nederlandse sportlandschap wordt beleidsmatig gedomineerd door VWS en NOC*NSF, met NLsportraad als adviserende instantie. De 144 zou zich in het maatschappelijk debat over sport prima kunnen manifesteren als het kritische geweten van de sport.

“Gegeven het feit dat de meningsvorming daarover nog moet plaatsvinden, is het moeilijk voor mij om daar diep op in te gaan. In ieder geval zit er zo veel kennis en knowhow in onze vereniging, dat we best iets zouden kunnen betekenen als denktank of in een of andere adviesvorm. De 144 is een unieke club met unieke namen. Daarin zit een kracht, en de vraag is of we die kracht wel optimaal gebruiken. Maar de vraag is ook of je dat wel moet willen en of je niet toch gewoon dat unieke, bijzondere sociale netwerk moet blijven.”

Teampayer

Zelf heeft ze haar keuze al gemaakt. “Ik zou wel graag een nieuwe draai aan de vereniging willen geven en wat meer naar buiten willen treden. Dat heb ik bij de najaarsvergadering ook uitgesproken en daarin sta ik niet alleen. Met name de jongeren vinden dat we méér kunnen doen dan alleen gezellig zijn. Er is bij hen meer *sense of urgency*: Waarom bestaan we eigenlijk? Wat kunnen we doen? Dat zijn we nu aan het onderzoeken. Waar liggen de grenzen, wat is gegeven de diversiteit van de groep toelaatbaar, wat niet?”

“Je kunt mij niet door een hoepeltje laten springen als ik dat zelf niet wil”

Carole Thate

Onlangs werd Thate door het bureau dat de benoeming van de nieuwe voorzitter van NOC*NSF begeleidt op persoonlijke titel gevraagd of ze iemand in haar netwerk heeft die ze zou willen aanraden. Dat zou weleens de hefboom kunnen zijn om De 144 die andere draai te geven, mijmert ze. “Ik zou die vraag graag in de groep gooien, maar moet oppassen dat ik niet te snel ga. Eerst moeten we als bestuur en vervolgens als vereniging de vraag beantwoorden: Willen we dat, invloeding uitoefenen, een denktank zijn? Vinden de leden het wel leuk om zo'n vraag te krijgen? En moet je dat dan met de hele groep doen of met een vertegenwoordiging? Dat is de fase waarin we ons bevinden, we hebben dit nog niet helder.”

Thate is te veel een teamplayer om daarin al te sturend en solistisch te manoeuvreren. “Ik heb nooit moeite gehad me te schikken naar het grotere belang. Of dat nu was als aanvoerder van het Nederlands hockeyteam of als directeur van de Johan Cruyff Foundation, waar ik natuurlijk in de schaduw stond van Johan [zie kader]. Maar ik moet wel ruimte en verantwoordelijkheid krijgen en het gevoel hebben dat ik in mijn rol ook mijn eigen visie ten uitvoer kan brengen. Daar ben ik wel eigengereid en zwart-wit in. Je kunt mij niet door een hoepeltje laten springen als ik dat zelf niet wil.” ●

PRINSES BEATRIX WOONDE IN 1964 IN HET AMSTERDAMSE APOLLO-HOTEL AL DE VOORJAARSBIJENKOMST VAN DE 144 BIJ, DE CLUB VAN SPORTPROMINENTEN EN -VRIENDEN. DE PRINSES SPRAK LANGE TIJD MET BEKENDE (OUD-)SPORTBEOEFENAARS. OP DE FOTO (VAN LINKS NAAR RECHTS) PRINSES BEATRIX, ANTON GEESINK, THEA BELMER (GEDEELTELIJK ZICHTBAAR) EN EEF KAMERBEEK.

VAN 144 NAAR 184

De 144 is in 1961 opgericht op initiatief van onder meer Charles Pahud de Mortanges, die als ruiter deelnam aan vier Olympische Spelen en van 1946 tot 1951 en van 1959 tot 1961 voorzitter was van het Nederlands Olympisch Comité (NOC). Doel was een ontmoetingsplaats te creëren voor topsporters, sportbestuurders en sportjourna-

listen. Het oorspronkelijk gestelde ledental van 144 is in de loop der jaren ‘rekkelijk’ geïnterpreteerd. Op dit ogenblik telt De 144 184 leden, afkomstig uit vele takken van sport (zie verder www.de144.nl).

DISCIPLINE	NAAM
Schaatsen	Christine Aaftink
Roeien	Pepijn Aardewijn
Roeien	Kirsten Aardewijn-van der Kolk
NOC*NSF/volleybal	Joop Alberda
Handbal	Olga Assink
Judoscheidsrechter	Wim Büchel
Roeien	Peter Bakker
Schaken	Hans Böhm
Zwemmen	Conny van Bentum
Volleybal	Peter Blangé
Hockey/NOC*NSF	André Bolhuis
Hockey	Marjolein Bolhuis-Eijsvogel
Tennis	Manon Bollegraf
Hockey	Dillianne van den Boogaard
Wielrennen	Michael Boogerd
Tennis	Kristie Boogert
Hockey	Minke Booij
Basketbal	Ton Boot
Korfbal	Jan-Sjouke van den Bos
Alpinisme	René de Bos
Schaatsen	Jan Bos
NOC*NSF/zeilen	Rob von Bose
Handbal	Bert Bouwer
Hockey	Roderik Bouwman
Hockey	Floris Jan Boveler
Wielrennen	Erik Breukink
Journalistiek/rugby	Hans Brian
Waterpolo	Daniëlle de Bruijn
Honkbal	Eric de Bruin
Kunstschaatsen	Joan Carrol-Haanappel
Sportfotografie	Soenar Chamid
Atletiek	Olga Comandeur
Atletiek/NOC*NSF	Charles van Commenée
NOC*NSF	Wim Cornelis
Volleybal	Heleen Crielgaard
Zwemmen	Edith van Dijk
Journalistiek	Rob van den Dobbelaar
Waterpolo	Fred van Dorp
Honkbal	Robert Eenhoorn
Voetbal	Arie van Eijden
Roeien	Irene Eijls
Golf	Myrte Eikenaar
Voetbalscheidsrechter	Mario van der Ende
Autosport	Hans Ernst
Golf	Robbie van Erven Dorens
Skiën	Katusha Esser
Roeien	Ronald Florijn
Tennis	Stanley Franker
Judo/sportarts	Jessica Gal
Waterpolo	Robin van Galen
Schermer	Stéphane Ganéff
Roeien	Frans Göbel
Judo	Dennis van der Geest
Judo	Cor van der Geest
Journalistiek	Jack van Gelder
Schaatsen	Yvonne van Gennip
Volleybal	Toon Gerbrands
Atletiek	Wilma van Gool-van den Berg
Volleybal	Bas van de Goor
Journalistiek	Jaap de Groot
Voetbal	Foppe de Haan
Parachutespringen	Jaap Havekotte junior

DISCIPLINE	NAAM
Wielrennen	Mieke Havik
NOC*NSF	Wim de Heer
Tafeltennis	Bert van der Helm
Atletiek	Truus Hennipman-Cruiming
Zwemmen	Pieter van den Hoogenband
Judo	Ruben Houkes
Turnen	Marleen Houter
Judo	Mark Huizinga
Korfbal	Roger Hulzebosch
Golf	Alice Janmaat
Wielrennen	Jan Janssen
Zwemmen	Jan Jiskoot
Zwemmen	Reggie de Jong
Autosport	Allard Kalff
Tennis	Monique Kalkman
Schermer	Kasper Kardolus
Tafeltennis	Trinko Keen
Zwemmen	Johan Kenkhuis
Journalistiek	Hans Klippus
Atletiek	Marko Koers
Tennis	Mark Koevermans
Schaatsen	Jan Kooiman
Schaatsen	Ineke Kooiman-van Homoet
Kunstschaatsen	Sjoukje Kossmayer-Dijkstra
Paardensport	Henk van der Kraats
Hockey	Coen Kranenberg
Schaatsen	Jan Roelof Kruithof
Journalistiek	Jos van Kuijeren
Wielrennen	Hennie Kuiper
Atletiek	Ellen van Langen
Cricket	Tim de Leede
Beachvolleybal	Marrit Leenstra
Softbal	Fredy Lemmink-van Offeren
Autosport	Gijs van Lennep
Cricket	Robert Lifmann
Zwemmen	Ada van der Linden-Kok
Zwemmen	Harrie Linders
Hockey	Paul Litjens
Hockey	Bram Lomans
Basketbal	Jan Loorbach
Atletiek	Ciska Lotter Hofman-Jansen
Tafeltennis	Irene Louwers-Schmidt
Honkbal	Boudewijn Maat
Hockey	Chris Mijnaerends
Voetbal	Marleen Molenaar
Sportarts/waterpolo	Wim Mosterd
Roeien	Helma Neppéus
Handboogschieten	Peter Nieuwenhuis
Golf	Nienke Nijenhuis
Voetbal	Klaas Nuninga
Tennis	Tom Okker
Cricket	Ruud Onstein
Sportmarketeer	Bob van Oosterhout
Schermer	Pernette Osinga
Voetbal	Vera Pauw
Schaatsen	Leen Pfrommer
Voetbal	Eddy Pieters Graafland
Hockey	José Poelmans
Atletiek	Gerda van der Pol-Kraan
Voetbal	Michael van Praag
Zwemmen	Ria Racké-van Velsen

DISCIPLINE	NAAM
Roeien	Nico Rienks
Voetbal	Otto Roffel
Voetbal	Clémence Ross
Journalistiek	Leo van de Ruit
Hockey	Margriet de Rooter-Zegers
Zwemmen	Enith Salle-Brigitha
Tennis	Louk Sanders
Skiën	Nicolien Sauerbreij
Tennis	Michiel Schapers
Tennis	Evert Schneider
Tennis	Jan Siemerink
Roeien	Diederik Simon
Zeilen	Hans Sleeswijk
Golf	Daan Slooter
Hockey	Minke Smeets-Smabers
Paardensport	Nico Smit
Judo	Ben Sonnemans
Tennis	Betty Stöve
Hockey	Tim Steens
Waterpolo	Gijze Stroboer
NOC*NSF	Marcel Sturkenboom
Journalistiek	Frits Suër
Voetbal	Sjaak Swart
Schietsen	Eric Swinkels
Journalistiek	Humberto Tan
Journalistiek	Charles Taylor
NOC*NSF/zwemmen	Erica Terpstra
Hockey	Carole Thate
Atletiek	Marianne Thomas
Tennis	Rolf Thung
Schaatsen	Marianne Timmer
Voetbal	Henk Timmer
Korfbal	Mady Tims
Honkbal/softbal	Charles Urbanus
Honkbal	Han Urbanus
Hockey	Stephan Veen
Waterpolo	Jan Evert Veer
Schaatsen	Hein Vergeer
Tennis	Esther Vergeer
Schaatsen	Eddy Verheijen
Schaatsen	Carl Verheijen
Schaatsen	Andrea Verheijen-Nuyt
Tennis	Miriam Vermeer-Oremans
Zwemmen	Cees Vervoorn
Schaatsen	Ria Visser
Kanovaren	Mieke Visser-Jaapies
Journalistiek	John Volkers
Alpinisme	Bart Vos
Roeien	Liesbeth Vosmaer-de Bruin
Waterpolo	Harry Vriend
Ruitersport	Irene Wagemakers-Jansen
Hockey	Johan Wakkie
Sportmarketeer	Frank van den Wall Bake
Atletiek	Chiel Warners
Atletiek	Karin Warners-Ruckstuhl
Volleybal	Caroline Wensink
Roeien	Jan Wienese
Roeien	Tjeerd van Wimersma Greidanus
Motorsport	Gerrit Wolsink
Zwemmen	Marcel Wouda
Volleybal	Ron Zwerver

DE NALATENSCHAP VAN JOHAN CRUIJFF

Op 18 januari jongstleden stapte Carole Thate in haar auto om de eveneens in Amstelveen woonachtige Wim Suurbier op te halen. De voormalige rechtsback van Ajax en het Nederlands elftal was door de familie Cruyff gevraagd de nieuw ingerichte entree van de Johan Cruyff ArenA feestelijk te openen. Op een sokkel bij de roltrap achter de hoofdingang staat nu het borstbeeld van Johan Cruyff. Op de omliep is hij vereeuwigd in een muurschildering en siert zijn beeltenis een fotowand. In de nok hangt een majestueus portret van Johan Cruyff de voetballer.

World of Johan Cruyff

Als directeur van World of Johan Cruyff houdt Thate toezicht op de nalatenschap van Cruyff en op alle initiatieven die de naam van de oude meester dragen of met hem worden geassocieerd. Na de herdoop en herinrichting van de Amsterdamse ArenA nadert ook een tweede klus zijn voltooiing. In Barcelona verrijst op La Masía, het trainingsveld van de club Barcelona, een tweede Johan Cruyff-stadion. Daar zullen in de toekomst onder andere het vrouwenteam en het tweede elftal van Barcelona spelen. Het stadion moet nog voor de zomer worden opgeleverd. "Twee keer per maand ben ik in Barcelona voor overleg met de familie en mijn Spaanse collega, de Cruyff-organisaties aldaar en veelal ook FC Barcelona."

World of Johan Cruyff (zie ook www.johancruyff.com) managet de hele reeks van Cruyff-organisaties en -initiatieven. Naast de Johan Cruyff Foundation is er het Johan Cruyff Institute, met daaronder in Nederland maatwerkopleidingen die sport en studie combineren: de Johan Cruyff Academies (hbo commerciële economie) en Johan Cruyff Colleges (mbo). Daarnaast houdt World of Johan Cruyff toezicht op het rechtmatig gebruik van Cruyff's portret en alles wat verband houdt met het merk Cruyff. "We hebben inmiddels contracten afgesloten met EA Sports voor de FIFA-game en Pro Evolution Soccer voor het gebruik van de naam en beeltenis van Johan in videospelletjes."

Onder World of Johan Cruyff vallen ook Cruyff Football, het schoenen- en kledingmerk Cruyff en de Cruyff Library. Bij die uitgeverij verscheen twee jaar geleden *Mijn verhaal*, de door *De Telegraaf*-verslaggever Jaap de Groot geschreven en in meer

"Auke heeft een prima reputatie en zal waarschijnlijk een heel mooi boek produceren, maar de familie zit er niet op te wachten"

Carole Thate

dan veertig landen gepubliceerde autobiografie van Johan Cruyff. Met de op stapel staande biografie van Cruyff van schrijver en journalist Auke Kok heeft World of Cruyff geen bemoeienis.

Thate: "Auke heeft een prima reputatie en zal waarschijnlijk een heel mooi boek produceren, maar de familie zit er niet op te wachten. De Cruyff Library is indertijd in het leven geroepen om regie en controle te houden over wat er over Johan wordt geschreven en een afdracht te garanderen aan de foundation. Daar is bij het boek van Auke geen sprake van en daarom wil de familie er ook niet aan meewerken. Ze houdt het boek niet tegen, ook omdat het niet is tegen te houden, maar er is geen relatie en de familie praat ook niet met Auke. Persoonlijk heb ik een goed contact met hem. Ik heb hem een keer gesproken, om aan te ge-

ven dat de familie er moeite mee heeft en als lijn hanteert: óf we zijn erbij betrokken en dan gaat het volgens de spelregels die voor ons belangrijk zijn, óf we zijn er niet bij betrokken."

Realistisch

De familie is als het om de nalatenschap van Cruyff gaat heel realistisch, aldus Thate. "Johan was meer dan een goede voetballer en meer dan een goede coach - niemand die daaraan twijfelt. Maar je moet je ook afvragen of datgene waar hij voor stond gedragen blijft worden door de inhoud en hoe lang je dat in stand kunt houden? Bij de foundation en de onderwijsinstellingen van de Johan Cruyff Institute en de Johan Cruyff Academy is dat zeker zo, die hebben zich ruimschoots bewezen. En als je kijkt naar de aandacht laatst bij de herinrichting van de Johan Cruyff ArenA en straks ongetwijfeld ook bij de opening van het stadion in Barcelona, dan is Johan nog steeds wereldnieuws. Maar je moet hem niet ten koste van alles levend willen houden, als men daar niet op zit te wachten."

Een film over Johan, zoals onlangs de speciale aflevering van *Andere Tijden Sport* over Willem van Hanegem, met alleen maar film- en gespreksfragmenten uit zijn actieve periode, daar loopt gegarandeerd ook de hele wereld warm voor.

Geheimzinnig: "We zijn al een tijd bezig met de ultieme film over Johan. Maar dat is een proces van jaren."

Dubbel

Voor Thate zelf zal Cruyff altijd levend blijven. "Ik werk nog dagelijks en heel intensief met zijn naam, in het levend houden van zijn visie, maar heb heimwee naar het sparren met hem. Ik mis de heel creatieve, vérkijkende visie van Johan. Terwijl ik nog beren op de weg zag, keek hij er al ver overheen. En ik mis het persoonlijk contact met hem. Maar omdat ik dagelijks met zijn nalatenschap werk, zit hij eigenlijk ook nog constant in mijn achterhoofd. Dat dubbele is heel raar. Ik kon lezen en schrijven met Johan en heb altijd erg genoten van de omgang met hem. Zijn familie heeft weleens gezegd dat ik het in het zakelijk werkverkeer het langst met Johan heb volgehouden. Dat kostte geen enkele moeite en is me heel goed bevallen. Dat was van beide kanten zo, geloof ik. Daarom vind ik het echt een eer dat ik zijn visie, zijn *legacy*, mag proberen voort te zetten."

Langs de olympische meetlat

“Onze expertise wordt alsmaar groter”

Simon Gleave (Gracernote Sports) over de voorspellende kracht van de Virtual Medal Table

Het onopvallende kantoorgebouw in zomaar een woonwijk in het al even weinig spetterende Nieuwegein doet niet vermoeden dat hier binnenskamers 's werelds grootste database met sportresultaten draait. Achter de gevel ronken tientallen computers, dagelijks worden duizenden uitslagen toegevoegd en geanalyseerd. Hier wordt, door mens én laptop, 24/7 sport ingeademd. En dat alles met maar één doel: een schier onophoudelijke stroom data over de wereld verspreiden. Omdat die daar, zo is de overtuiging van Gracernote, toch echt een beetje mooier – en in ieder geval overzichtelijker – van wordt.

DOOR EDWARD SWIER

Gracernote Sports is de naam, voorheen Infostrada Sports. De van oorsprong Nederlandse datagigant, tegenwoordig in Amerikaanse handen, levert informatie aan sportorganisaties, zoals NOC's, bonden en sportclubs. Zodat ze – in de wetenschap wat de concurrentie doet – hun successen en tegenvallers kunnen analyseren en (nog) beter gaan presteren. Maar ook evenementen gebruiken de informatie. En zeker ook, waar het ooit mee begon, media, zoals grote televisienetwerken, kranten en vanaf nu ook *Sport & Strategie*. In aanloop naar de Olympische Spelen van 2020 helpt Gracernote ons bij het zo goed als mogelijk voorspellen van Nederlands succes (of het uitblijven daarvan) in Tokio.

Keiharde cijfers

In het volgende nummer zal de eerste versie van de Virtual Medal Table – met alle medaillewinnaars op elk olympisch onderdeel – worden gepresenteerd. “Een *soft launch*”, aldus Simon Gleave, Head of Analysis bij Gracernote. “Vanaf een jaar voor de Spelen gaan we

“Wij willen niets liever dan de wereld laten zien hoe krachtig data zijn”

Simon Gleave

harder op de trom slaan.” Tot Tokio wordt in dit blad telkens een Nederlandse sportbond specifiek tegen het licht gehouden. En dan niet met – zoals de sportjournalistiek gewoon is – subjectieve informatie, met door gevoelens beïnvloede vermoedens en chauvinistische verwachtingen. Nee, Gracernote gebruikt alleen keiharde cijfers en feitelijke gegevens. “Wij willen niets liever dan de wereld laten zien hoe krachtig data zijn.” Gleave: “Bij Gracernote proberen we de olympische medaillespiegel te voorspellen aan de hand van feiten en wedstrijdresultaten. Op die manier is het mogelijk om in kaart te brengen wie de *overperformers* zijn tijdens

de Spelen en wie de *underperformers*. Dat is het uiteindelijke doel en levert de mooiste sportverhalen op. Zo was het totaalresultaat van de Verenigde Staten bij de Winterspelen in Pyeongchang vorig jaar duidelijk een onderprestatie.”

Ervaring

Gleave erkent dat het “natuurlijk heel lastig is om een accurate voorspelling te produceren. Wij zijn daarin – genoeg data om dat te bewijzen – al een tijdje de beste.” Dat is te danken aan jarenlange ervaring. “In de loop der jaren hebben we geleerd toevalligheden uit te sluiten. We wegen competities, nemen tijden mee, houden rekening met de sterkte van het veld en berekenen thuisvoordeel door. Onze expertise wordt alsmaar groter.”

Daarbij blijft het een feit dat de ene sport zich makkelijker laat voorspellen dan de andere. Hebben ze bij Gracernote de olympische winnaars van goud, zilver en

brons bij het hockey goed, dan gaat er echt geen fles champagne open. Dat is een te makkelijke opdracht. "Al blijft het sport. Zelfs de meest logisch lijkende voorspelling gaat niet altijd op. Er blijven altijd verrassingen. Ook in het hockey, zoals we in Rio zagen."

Dat we deze serie juist met paardensport beginnen, doet Gleave de wenkbrauwen fronsen. "Het is, mede vanwege de combinatie van mens en dier, een van de lastigste sporten om te voorspellen." Atletiek, zwemmen en baanwielrennen, waar tijden worden gemeten, zijn een stuk eenvoudiger. Wegwielrennen zorgt daarentegen ook wel eens voor hoofdbreken. "Al is het maar omdat die sport aan de top enorm competitief is, er elke wedstrijd 180 man of zo starten, en er natuurlijk geen twee parcoursen gelijk zijn."

Visitekaartje

De Virtual Medal Table, een voorspeld medailleklassement dat naarmate de Spelen naderen steeds wordt bijgesteld, heeft zich in de loop der jaren van een behoorlijke faam verzekerd. "Onze laatste release in 2016, vlak voor de opening van de Spelen, haalde wereldwijd 2.000 verschillende mediakanalen." Soms wordt Gleave dan zelf nieuws. "Onze - achteraf juiste - voorspelling dat Canada de beste Winterspelen ooit zou hebben en met de VS zou concurreren om de derde plaats in de medail-

GRACENOTE SPORTS

Gracernote Sports (voorheen Infostrada Sports) is de wereldleider in sportdata en mediadiensten. Gracernote verzamelt (live) sportresultaten en levert informatie en redactionele steun aan mediapartijen, sportorganisaties en internationale evenementen. Zoals onder meer Eurosport, NOS, ESPN, FIFA, IOC en de Olympische Spelen, NOC*NSF, Ajax, de Persgroep en De Telegraaf. Gracernote ondersteunt wereldwijd ook tal van organisaties op het gebied van High Performance Analysis via het product Podium. In aanloop naar de Olympische Spelen verspreidt Gracernote de Virtual Medal Table.

lespiegel, maakte veel los in Noord-Amerika. Ik heb heel wat interviews aan Canadese media moeten geven."

Ze zijn bij Gracernote natuurlijk niet de enigen in de wereld die zich aan een olympische voorspelling wagen. In Nederland is de vierjaarlijkse *ranking* van de Rijksuniversiteit Groningen befaamd. Die gaat vooral uit van economische cijfers, doet een voorspelling op basis van inwoneraantal, bruto nationaal product en weegt daar voorgaande sportsuccessen op de Spelen in mee. De Groningers voorspellen geen onderdelen of sporten apart, maar leveren een - zeker niet gek - landenklassement.

Het Amerikaanse persbureau Associated Press (AP) komt vlak voor de Spelen ook altijd met een voorspelling, net als het sportblad *Sports Illustrated*. "Hun voorspelling van de winnaars van goud, zilver en brons is een combinatie van data en meningen van experts. Ik moet zeggen: de lijst van *SI* is best accuraat en een prima maatstaf voor hoe goed we bezig zijn." Bij de laatste Spelen werden de voorspellers van *SI* telkens (nipt) verslagen. "Een uitstekend visitekaartje natuurlijk richting onze huidige en toekomstige klanten. Met de Virtual Medal Table laten we meer dan overtuigend zien hoe belangrijk pure data zijn."

"De beschikbaarheid van toppaarden is echt een zorg nu"

De KNHS langs de olympische meetlat

Hoe staan de Nederlandse topsporters er, in aanloop naar de Olympische Spelen van Tokio (2020), voor? Hebben hun bonden de zaakjes op orde? Kan Nederland de toptienambitie in Japan opnieuw realiseren? Richting Tokio zullen we in *Sport & Strategie* de topsportverantwoordelijken van acht grote Nederlandse sportbonden interviewen over medaillekansen, verwachtingen en onzekerheden. Gracernote levert de cijfers en laat op voorhand zien of het olympisch optimisme van de bonden terecht is.

DOOR EDWARD SWIER

Ad Wagemakers trapt, namens de hippische sportbond KNHS, af. Waar sinds Barcelona 1992 met onder anderen Anky van Grunsven (individueel goud in 2000, 2004 en 2008), Jeroen Dubbeldam (goud in 2000) en zowel de dressuur- als springploeg olympisch werd geoogst, noteerde de Nederlandse paardensport in Rio de Janeiro geen medailles op de Olympische Spelen. Dat galmt de jaren nadien nog voort, zeker omdat vorig jaar tijdens de Wereldruiterspelen succes ook al uitbleef. "Dat willen we niet nog eens meemaken", aldus Wagemakers.

Een goede reden om deze serie juist met de KNHS te beginnen.

Wagemakers: "Vanaf de Olympische Spelen in Barcelona hadden we de opgaande lijn te pakken en werden in zowel de dressuur als het springen tot Rio telkens mooie resultaten gehaald. In 2016 liep het helaas anders dan we gewild hadden en haalden we voor het eerst sinds 1992 geen medaille. Ik moet wel zeggen - al mag dat geen excuus zijn - dat de internationale top de

laatste jaren veel breder is geworden. Bij het springen kunnen, zo zagen we op de laatste Wereldruiterspelen, wel twaalf teams voor de medailles gaan. Bij de dressuur zijn er achter Duitsland, normaal gesproken altijd de favoriet, ook wel vier, vijf landen die voor de medailles kunnen gaan.

Tijdens de Wereldruiterspelen vorig jaar werden we overigens derde in het medailleklassement. Dat was puur te danken aan de parasport. In die disciplines zijn veel medailles te verdelen en staan we er heel goed voor. Bij de parasport hebben we én een grote groep goede ruiters, én paarden die er klaar voor zijn."

Dat is, met name bij het olympische springen, anders. Genoeg goede ruiters, maar de juiste paarden ontbreken. En dat is cruciaal. Toch?

"Bondscoach Rob Ehrens legde onlangs nog de vinger op de zere plek. Hij maakt zich zorgen voor de toekomst. Terecht. We hebben in Nederland heel veel goede rui-

ters. Er is bovendien een mooi talentenplan, waarbij we met hulp van onze toppers de jongere ruiters opleiden en aan een brede basis werken. Maar we moeten toch ook de paarden hebben. Ja, het paardenmateriaal is echt een zorg nu.

Of het toeval is dat talentvolle springpaarden nu even ontbreken? Of een kwestie van geld? Ik denk een combinatie. Toppaarden zijn heel duur, dus het is zeker ook een geldkwestie. Maar het is daarbij gewoon heel moeilijk om toppaarden al op jonge leeftijd te vinden. Het is helaas niet zoals met een auto, waarvan je wéét dat-ie – omdat hij de meeste pk's heeft – de snelste is. Je krijgt geen garanties. We zien overigens in de dressuur een aantal paarden dat eraan komt. Bondscoach Alex van Silfhout verwacht daar wel wat van de komende tijd."

Hoe groot is uw budget voor topsport?

"Zo'n 2,2 miljoen euro per jaar. Dat is voor ondersteuning van de ruiters en het technisch kader, en voor de gemaakte kosten. Ook de experts, zoals de veterinairs, de hoefsmid en de fysiotherapeut, betalen we uit die pot. We hebben veel disciplines, naast de drie olympische ook de parasport. Mennen, voltige, endurance en reining vallen ook onder topsport, maar zijn niet olympisch en hebben daarom veel minder budget.

Dat budget is niet voor de aanschaf van paarden. De paarden zijn geen eigendom van de KNHS, ze zijn van de fokker, van de ruiter zelf of van een eigenaar. Hoe

"We hebben heel veel goede ruiters en een mooi talentenplan. Maar we moeten ook de paarden hebben"

Ad Wagemakers

ver je zou komen als je er wel een paard voor zou willen kopen? Een jong, talentvol paard kost tussen de twee en vijf ton, een paard dat zich bewezen heeft al gauw meer dan een miljoen. De Verenigde Staten zijn altijd een grote markt geweest, maar ook het Midden-Oosten doet tegenwoordig mee. Dat verhaal heeft twee kanten. Het is goed als er meer geld in de sport omgaat, die groeit daardoor. De andere kant is dat ook voor ons de paarden duurder worden.

Met het NOP, ofwel Stichting Nederlands Olympiade Paard, en Springpaarden Fonds Nederland leggen wij de paarden vast waarvan de bondscoaches de verwachting hebben dat ze voor de komende kampioenschappen van meerwaarde kunnen zijn voor het team. Daarmee geven wij de eigenaren een stukje financiële ondersteuning, bedingen we dat het paard niet zomaar verkocht wordt. Het is voor de eigenaren ook een erkenning, ze weten dan dat hun paard tot het topsegment behoort. Bij ingang van een nieuwe olympische cyclus sluiten we altijd nieuwe contracten, voor één, twee of vier jaar. De afgelopen tijd hebben we de contracten geëvalueerd met de bondscoaches. Van de paarden waarvan de verwachtingen voor Tokio 'hoog' zijn, zullen de contracten worden verlengd."

Een paardensportmedaille wordt in NOC*NSF-kringen, net als een zeilmedaille, een "dure plak" genoemd.

"Ik weet eerlijk gezegd niet of ze dat zo zeggen bij NOC*NSF. Natuurlijk kost een paardensportmedaille meer dan een zwemplak. De vliegreis van de paarden maakt het altijd zo veel duurder, maar die kosten worden deels vergoed door het organisatiecomité. De paardensport is ook echt niet de duurste sport. Ik denk dat er in andere Nederlandse olympische sporten nog veel meer omgaat. Wij geven vooraf netjes aan wat ons programma is, welke visie we hebben, hoe we de programma's willen draaien, met welke bondscoaches aan het roer. De bondscoach is bij ons een heel belangrijke

factor. Hij, of zij, is eindverantwoordelijk voor de selectie en uitzending, maar ook voor het hele programma in het voortraject. Daarnaast speelt de dierenarts een grote rol. Die is namelijk verantwoordelijk voor wat wij 'the welfare of the horse' noemen. Dat staat voor ons altijd voorop; bondscoach en veterinaire beslissen samen of een paard fit genoeg is om mee te doen."

Bent u tevreden met die 2,2 miljoen?

"Ja. Maar het kan en mag natuurlijk altijd meer worden. Er staan altijd nog wel dingen op ons verlanglijstje. Zo zouden we het technisch kader graag uitbreiden met een assistent-bondscoach. Dat maakt het werk van de hoofdcoach lichter, maar zorgt er bovendien voor – zoals drie jaar geleden, toen dressuurbondscoach Wim Ernes ziek werd – dat je de boel kunt opvangen als dat nodig is. Het is altijd de vraag of zulke wensen direct effect hebben op het resultaat. Hadden we dan in Rio met de dressuurploeg wel brons gewonnen en waren we niet op die zure vierde plaats geëindigd? Misschien wel, misschien niet.

Met een groter budget zouden we ook vaker experts kunnen inzetten. En het NOP-budget kunnen vergroten. Dan zou je breder kunnen investeren, misschien ook een groep jongere paarden kunnen vastleggen. Hetgeen een goede investering voor de toekomst kan zijn. Waar dat geld vandaan moet komen? Misschien uit sponsoring, al is dat moeilijk gebleken. Of anders toch van NOC*NSF. Misschien dat ook de fokkerij een bijdrage kan leveren. De bijdragen van de fokkerij richting de topsport zijn momenteel minimaal. Ze zetten vaak hun fokpaarden bij de ruiters, beide partijen hebben baat bij het succes van de dekhengsten. Zijn het de fokkers die in de paardensport het meeste verdienen? Zo wil ik het niet stellen. Ik denk wel dat we in de paardensport meer met elkaar moeten optrekken."

In hoeverre kunt u terugvallen op hulp van NOC*NSF, mocht dat nodig zijn?

"We kunnen gebruikmaken van de High Performance Centres van de koepel, al vraag ik me soms af of we sommige zaken niet beter intern bij onze bond kunnen regelen. Maar we hebben veel steun van onze prestatie manager, Maurits Hendriks zelf. We sparren regelmatig met hem en weten dat Maurits als geen ander kritisch kan zijn. Dat moet ook. Aan meepraters hebben we niks. Het is fijn als iemand van buiten onze organisatie zo nu en dan zegt 'Denk je hier ook aan?' en 'Is dat wel verstandig?'. Overigens is het wel belangrijk hier te zeggen dat de sportinhoudelijke beslissingen bij de bonden liggen, bij de bondscoaches in het bijzonder. Die zijn daarvoor aangesteld."

AD WAGEMAKERS

Ad Wagemakers (53) is al sinds 1999 werkzaam bij de KNHS. Als teammanager topsport is hij verantwoordelijk voor de begeleiding en coördinatie van de nationale teams en kaders, en eerste aanspreekpunt voor de topruiters en amazones en zaken met betrekking tot ondersteuning van het technisch kader. Daarnaast is Wagemakers druk met het opstellen van en adviseren over de topsportprogramma's en is hij de schakel tussen de team- en kaderleden, de technische staf en alle gerelateerde partijen ten aanzien van de topsport en de KNHS-werkorganisatie. Bij grote toernooien is hij bovendien chef de mission. Nu topsportdirecteur Maarten van der Heijden ziek is, neemt hij ook nog diens taken over. "Mijn werk bestaat vooral uit praten, heel veel praten."

"Het is helaas niet zoals met een auto, waarvan je wéét dat-ie – omdat hij de meeste pk's heeft – de snelste is. Je krijgt geen garanties"

Ad Wagemakers

“Natuurlijk kost een paardensportmedaille meer dan een zwemplak. Maar ik denk dat er in andere Nederlandse olympische sporten nog veel meer omgaat”

Ad Wagemakers

Na Rio hebben we, in samenspraak met NOC*NSF, een planning voor de komende vier jaar gemaakt. Op grond daarvan zijn er toezeggingen gedaan. Die planning wordt ieder jaar bekeken, en daarbij blijkt telkens dat onze route klopt. Waar ik dan moeite mee heb, is dat er toch bijstellingen, naar beneden, zijn geweest. De laatste twee jaar overigens niet meer. Nee, dat was geen strafkorting, er zat gewoon minder in de potjes van NOC*NSF. Wij hadden echter wel onze contracten met de coaches en de veterinairs.

Als bond hebben we natuurlijk ook de taak aan te geven waar we over vier of acht jaar willen staan. Zo'n langetermijnplanning is overigens best moeilijk, het is al heel knap als je de middellange termijn helder voor ogen hebt. Er zijn zo veel factoren van invloed. Maar het is altijd goed om een stip op de horizon te hebben.”

Hoe staat het ervoor richting de Spelen van 2020?

“Eventing mag dan misschien de kleinste en tot op heden minst succesvolle olympische discipline zijn, in het olympisch kader van bondscoach Bettina Hoy – dat bestaat uit zes combinaties – is er een potentieel van twaalf talentvolle ruiters die naar onze verwachting vroeg of laat internationaal zullen doorbreken. Uiterlijk in oktober weten we of ook het eventing-team een olympisch ticket voor Tokio heeft behaald. Ik denk dat het erin zit, maar ze zullen het niet voor niks krijgen. Bij springen en dressuur hebben onze landenteams het olympisch ticket al binnen. Dat geeft rust. Zo kun je je net wat anders voorbereiden. In augustus zijn in Rotterdam de EK springen en dressuur en daar willen we uiteraard goed presteren. Die wedstrijd staat echter niet meer in het teken van olympische kwalificatie, dat maakt het toch prettiger om ernaar toe te leven.”

Op de aanstelling van Alex van Silfhout als dressuurbondscoach kwamen begin januari veel reacties. Niet allemaal even positief.

“Het blijft altijd een uitdaging, maar ik denk dat we nu voor iedere discipline de juiste bondscoach hebben. Het is onze bedoeling met Nederlandse coaches te werken. Bij eventing hebben we een Duitse coach, Bettina Hoy. Met haar willen we de volgende stap zetten. Als er een

GRACENOTE SOMBER OVER OLYMPISCH SUCCES VOOR DE NEDERLANDSE PAARDENSPOORT

“Nee, ik doe geen voorspellingen over het aantal medailles”, zegt Wagemakers meteen al bij het begin van het gesprek. Dat doet hij ook niet, maar hij verheelt niet dat de KNHS in Tokio 2020 inzet op zowel een medaille bij het springen als bij de dressuur, en bij de Paralympische Spelen op zowel individuele als teammedailles bij paradressuur.

Simon Gleave van Gracenote heeft, met één blik op zijn computer, slecht nieuws voor Wagemakers: de Nederlandse paardensportliefhebbers moeten in Tokio niet rekenen op een al te grote medailleoogst. “In 2000 stond de Nederlandse paardensport nog tweede in onze landen-ranking, vorig jaar was ze slechts veertiende.” De gewogen resultaten over de afgelopen jaren laten een topachtklassering zien voor zowel de springploeg (zesde), de dressuurequipe (vijfde), het eventing-team (achtste) én de individuele ruiters Harrie Smolders (vierde, met Don VHP Z) en Edward Gal (vijfde, met Glock's Zonik). “Als ik die scores zie, denk ik in eerste instantie: *We voltooien in elk geval aan het topachttuitgangspunt van NOC*NSF*”, reageert Wagemakers. “Maar we gaan natuurlijk voor het podium.”

Dat kan zeker, want er zijn – ook volgens Gracenote – veel onzekere factoren. Gleave: “De paardensport is, vanwege de combinatie mens en dier, één van de moeilijkste sporten voor een olympische voorspelling.”

Omdat de Virtual Medal Table nog in voorbereiding is – de eerste versie wordt 500 dagen voor Tokio gepubliceerd – wil Gleave de gewogen ranking nog niet vertalen in een échte voorspelling. “De ranking zegt veel, maar niet alles.” Smolders mag dus nu stiekem wel van een plak dromen, als zijn paard Don VHP Z tenminste in orde blijft. Wagemakers: “Ik denk dat we zowel bij het springen als de dressuur, net als bij paradressuur tijdens de Paralympische Spelen, een medaille kunnen halen in de landenwedstrijd. Maar waar vroeger bij het springen mischien zes landen kansrijk waren, zijn dat er nu wel tien of twaalf. In de dressuur zijn het er een stuk of vijf, zes.”

“Bij eventing wordt een medaille een grote klus”, weet Wagemakers. “Maar op de Wereldruiterspelen van 2014 haalden we brons, waar op voorhand niet aan was gedacht. Bij het springen zijn de Amerikanen en Duitsers favoriet, maar ook de Engelsen, Zwitsers en Belgen maken een goede kans. De Belgen hebben heel sterke ruiters. Ze wonnen de Nations Cup Series, maar waren er in Rio niet eens bij. Dat toont hoe variabel het is en hoe dicht alles bij elkaar ligt. In de dressuur is Duitsland de grote favoriet. Maar dat dachten we in 2015 op het EK ook. Niettemin won Nederland toen het teamgoud, in Aken nota bene. Het kan dus raar lopen.”

Nederlander was geweest die dat ook zou kunnen en willen, dan hadden we daarvoor gekozen, maar Bettina was op dat moment de meest geschikte kandidaat. Bij de dressuur zijn de laatste jaren wat verschuivingen geweest. Wim Ernes werd ziek en is helaas overleden. Johan Rockx verving hem in Rio, zijn opvolger Rien van der Schaft gaf in 2018 aan zich niet de juiste man op de juiste plaats te voelen. Dat je zo eerlijk kunt zijn, vind ik bewonderenswaardig. Alex van Silfhout paste precies in het profiel dat we hadden opgesteld. Dat daar reacties op kwamen, laat zien hoezeer iedereen bij onze sport betrokken is, laat ik het zo maar omschrijven.

In de dressuur en andere olympische disciplines vormt iedere ruiter zijn eigen team en heeft zijn eigen trainer. Als bond zijn wij er echter voor het algemeen belang. We kiezen altijd voor de man of vrouw die de beste mensen kan selecteren, de mensen van wie hij of zij denkt er goed mee te kunnen presteren op de Spelen. Mij maakt het niet uit wie geselecteerd worden, dat is de keuze van de coach. Ik zou willen dat anderen er ook zo over denken. Kiezen is nu eenmaal inherent aan topsport.” ●

WELKE SPORTEN ZORGDEN IN HET VERLEDEN VOOR OLYMPISCHE MEDAILLES?

Atleten van twaalf Nederlandse sportbonden hebben in de historie van de Olympische Zomerspelen ooit een gouden medaille gewonnen. Het merendeel van de 85 gouden plakken werd gewonnen door sporters van de KNZB (zwemmen), KNWU (wielrennen) en KNHS (paardensport).

Wagemakers: “Het zal heel moeilijk zijn om zwemmen en wielrennen ooit nog te evenaren of voorbij te streven. Maar dat is wel ons doel, want we willen altijd de beste zijn. Die sporten kennen echter veel meer onderdelen. In onze sport zijn er bij het springen, de dressuur en eventing slechts een teammedaille en individueel goud, zilver en brons te winnen. Je zou bijvoorbeeld bij het springen de onderdelen kunnen loskoppelen. Voor het eerste onderdeel, een snelheids- en wendbaarheidsproef die wij het jachtparcours noemen, zou je dan een ander paard kunnen inzetten. Maar dat zal er bij het IOC niet zomaar doorkomen. Ruiters mogen nu maar één paard meenemen. Dan kies je dus voor een allroundpaard.”

SPORT (BOND)	AANTAL MEDAILLES: GOUD-ZILVER-BRONS
Zwemmen/waterpolo (KNZB)	23-18-21
Wielrennen (KNWU)	18-19-12
Paardensport (KNHS)	10-13-3
Zeilen (Watersportverbond)	7-9-7
Roeien (KNRB)	6-12-12
Atletiek (Atletiekunie)	6-4-6
Hockey (KNHB)	5-6-6
Judo (JBN)	4-2-17
Turnen (KNGU)	3-0-0
Boksen (NBB)	1-2-4
Volleybal (Nevobo)	1-1-1
Boogschieten (NHB)	1-0-1

In het hart van de sport

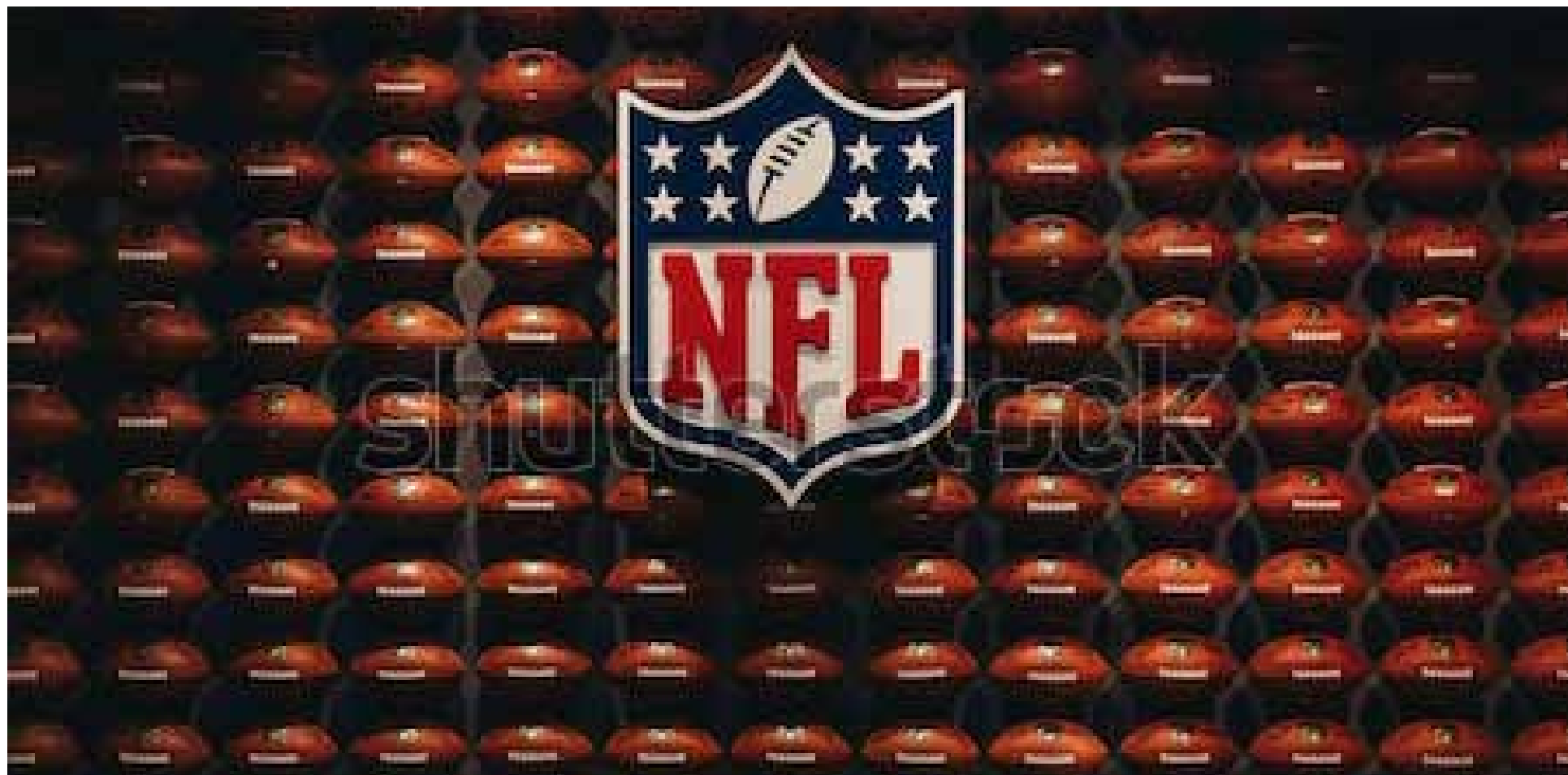
Als partner van NOC*NSF en de New York City Marathon en als official hospitality agency van de Commonwealth Games en Volvo Ocean Race editie 2017-18, weten wij als geen ander hoe we de passie van de topsport moeten doorvertalen naar een unieke gastbeleving voor fans, relaties en sporters. Als merk kies jij voor de sport als verbinder met je doelgroep. En wil je de maximale brand awareness, engagement en benefits uit je investering halen.

Wij snappen hoe je dat maakt. Met alle logistieke uitdagingen van dien. Met meer dan 20 jaar ervaring in sponsoractivatie voor topmerken en goede doelen ligt onze focus maar op 1 ding: jou 100% ontzorgen zodat jij je op je gasten en hun onvergetelijke ervaring kunt focussen. Waar ook ter wereld. *Wij doen graag de rest.*

020 201 1266
clientservices.netherlands@atpi.com

THE AMERICAN WAY

Het NFL-speelschema, een puzzel van formaat

De Super Bowl in februari betekent elk jaar het eind van het NFL-seizoen. Voor het management van de league begint dan een periode van relatieve rust. De nieuwe competitie start immers pas weer na de zomer. Voor vier NFL-officials is die rust echter van korte duur. Enkele weken na de Super Bowl beginnen zij aan een monumentale taak: het opstellen van het speelschema voor het volgende seizoen. The American Way biedt een kijkje achter de schermen van dit fascinerende proces.

DOOR PIETER VERHOOGT

De NFL kijkt in meerdere opzichten af van de drie andere grote Amerikaanse sportcompetities. Zo is de league economisch gezien het meest succesvol, heeft de NFL als enige geen Canadees team in de gelederen, heeft de competitie de minste buitenlandse spelers en heeft de league als enige een team (Green Bay Packers) dat niet in handen is van een eigenaar maar van de lokale bevolking. Maar het meest opvallende kenmerk is waarschijnlijk het speelschema. Waar de teams in Major League Baseball (MLB) in het reguliere seizoen minimaal 162 wedstrijden spelen en teams in de NBA en NHL 82 speeldagen hebben, kent het NFL-seizoen per team slechts zestien wedstrijden. Dit is vooral terug te voeren op de fysieke belasting die de sport met zich meebrengt. Na een wedstrijd hebben spelers weer een week nodig om enigszins te herstellen van de aanslagen op lijf en leden. Dat een NFL-carrière gemiddeld slechts drieënhalve jaar duurt, spreekt in dit verband boekdelen.

Met 32 teams die elk zestien wedstrijden spelen, bestaat het reguliere NFL-seizoen uit 256 wedstrijden. Deze worden afge-

Het NFL-seizoen kent slechts zestien wedstrijden per team. Na een wedstrijd hebben spelers weer een week nodig om enigszins te herstellen van de aanslagen op lijf en leden

werkt in zeventien speelrondes, zodat elk team gedurende het seizoen één weekend vrij heeft. Het plannen van deze competitie lijkt op het eerste gezicht niet zo'n lastige opgave. MLB moet jaarlijks maar liefst 2.430 wedstrijden inplannen. Toch is het planningsproces bij de NFL een grotere uitdaging. De vier leden van het plannings-team hebben in een beveiligde ruimte tientallen computers draaien die op basis van de ingevoerde parameters talloze alternatieve planningspresentaties presenteren. Maar welke van die oplossingen is de beste?

Optimaal aanbod voor fans

Neem om te beginnen het gegeven dat elk van de 32 teams slechts zestien wedstrijden speelt. Ze spelen dus niet tegen elke mogelijke tegenstander. Maar tegen

wie spelen ze dan wel? De NFL hanteert voor dit keuzeproces een standaardformule. Daarbij is het goed om te weten dat de 32 teams zijn verdeeld over twee *conferences*: de National Football Conference (NFC) en de American Football Conference (AFC). Dit waren ooit twee concurrerende leagues die in 1970 fuseerden en zo de NFL vormden. De NFC en AFC bestaan elk uit zestien teams, in beide gevallen verdeeld over vier divisies (North, East, South en West) van elk vier teams.

De formule garandeert dat fans een optimaal aanbod aan wedstrijden wordt geboden. Dat ploegen in een periode van vier jaar alle teams een keer tegenkomen en dat teams elk jaar vier wedstrijden spelen tegen divisiewinnaars, vier wed-

strijden tegen nummers twee, vier wedstrijden tegen nummers drie en vier wedstrijden tegen teams die het jaar ervoor in hun divisie als laatste eindigden. Toch kunnen de jaarlijkse wisselingen ertoe leiden dat teams een relatief zwaar of relatief licht speelschema hebben, wat bijdraagt aan een brede verdeling van de kampioensansen in de league.

Wie tegen wie?

Volgens de formule speelt elk NFL-team een uit- én thuiswedstrijd tegen de drie teams in de eigen divisie (zes wedstrijden). Daarnaast speelt een team vier wedstrijden (twee uit en twee thuis) tegen de vier teams uit een van de andere divisies in de eigen *conference*. Elk jaar rouleren deze divisies, waardoor teams om de drie jaar tegen alle teams uit hun eigen *conference* spelen. Bovendien speelt elk team vier wedstrijden (twee uit en twee thuis) tegen de teams uit een van de vier divisies uit de andere *conference*. Ook hier rouleren de divisies jaarlijks, waardoor teams om de vier jaar tegen elk team uit de andere *conference* spelen.

Lees verder op pagina 15

Voetbalkookboek Scoren met voeding

Gezonde gerechten uit de keuken van de KNVB Campus

€24,95
incl. btw

sportsmedia.nl
(of bij de betere boekhandel)

 KNVB | CAMPUS **ARKO SPORTS MEDIA**

Vervolg van pagina 13

Dan blijven er nog twee wedstrijden over. Die worden gespeeld (één uit en één thuis) tegen teams uit de twee resterende divisies in de eigen *conference*. Daarbij worden de divisie-eindstanden van vorig seizoen gehanteerd om teams te koppelen. Een divisiewinnaar speelt tegen de twee andere divisiewinnaars en een team dat als vierde eindigde in zijn divisie speelt tegen de twee andere nummers vier. Dit om zo veel mogelijk gelijkwaardige en dus spannende wedstrijden te creëren en topteams met sterrenspelers tegen elkaar te laten uitkomen.

Deze eerste stap in de ontwikkeling van het speelschema (wie speelt tegen wie?) lijkt complex, maar is nog relatief eenvoudig. De formule biedt snel duidelijkheid. Het wordt pas echt lastig als het gaat om het plannen (wanneer?) van de wedstrijden. Daarbij spelen diverse factoren een rol.

Eerlijk competitieverloop

Een eerlijk competitieverloop bijvoorbeeld. Daarbij gaat het vooral over een eerlijke verdeling van rust- en reistijd. Urenlange vlieguren naar andere tijdzones zorgen niet alleen voor extra vermoeidheid, maar beperken ook de beschikbare voorbereidingstijd, iets dat in American football van groot belang is vanwege de vele op de volgende tegenstander gerichte tactieken die in de dagen voorafgaand aan een wedstrijd moeten worden ontwikkeld en getraind. Teams mogen geen extreem voor- of nadeel hebben van het feit dat ze bijvoorbeeld drie weken achter elkaar

across the country moeten vliegen, of een paar tegenstanders op rij treffen die allemaal een rustweek (= extra voorbereiding) hadden voorafgaand aan de wedstrijd. Ook het toenemend aantal internationale wedstrijden, waarbij twee NFL-teams hun wedstrijd afwerken in het buitenland (Londen, Mexico-Stad), stelt eisen aan het speelschema. Teams die lange vluchten en een jetlag voor de kiezen krijgen, hebben recht op wat minder lange reizen in de weken ervoor en erna.

Beschikbaarheid stadions

Daarnaast speelt de beschikbaarheid van stadions een rol. Of de omgeving rond het stadion. Het plannen van wedstrijden met 70.000 tot 80.000 bezoekers vereist vrijwel altijd overleg met de lokale autoriteiten. De NFL begint daarom al in januari met het inwinnen van informatie over eventueel conflicterende evenementen in of rond zijn stadions.

Televisiekijker

Maar de belangrijkste factor bij het bepalen wanneer (speelronde, dag, tijdstip) de wedstrijden die uit de formule rollen worden gespeeld, is de televisiekijker. Het economisch succes van de NFL is grotendeels gebouwd op de enorme televisiecontracten die de league heeft afgesloten met zijn vijf televisiepartners: CBS (AFC-wedstrijden op zondagmiddag), FOX (NFC op zondagmiddag), NBC (AFC/NFC op zondagavond), ESPN (AFC/NFC op maandagavond) en NFL Network (AFC/NFC op donderdag- en zaterdagavond). Alle

partners willen aansprekende wedstrijden op aantrekkelijke tijdstippen. De topwedstrijden en de wekelijks beschikbare goede en minder goede *time-slots* moeten dus evenwichtig verdeeld worden over de verschillende mediabedrijven.

Omdat pas gedurende het seizoen duidelijk wordt hoe sterk alle 32 teams zijn, heeft de NFL in 2006 *'flexible scheduling'* ingevoerd. Dit houdt in dat de NFL gedurende het seizoen aanpassingen kan maken in het originele speelschema om een groter publiek te kunnen bereiken. Bijvoorbeeld door een wedstrijd van zondagmiddag (CBS) te verhuizen naar het *primetime slot* op zondagavond (*NBC's Sunday Night Football*). Dergelijke wijzigingen moeten uiterlijk twaalf dagen van tevoren worden aangekondigd aan mediapartners, clubs en het brede publiek. In week 17, de laatste week van het reguliere seizoen, wanneer definitief wordt uitgemaakt welke teams zich wel en niet plaatsen voor de play-offs, geldt een aankondigingseis van zes dagen. Met de mediapartners zijn strikte afspraken gemaakt die zorgen dat elke partner evenveel voor- en nadelen geniet van de ingrepen in het originele schema.

Puzzel

Het is al met al een gigantische puzzel die het planningsteam moet oplossen. De wedstrijden voor het seizoen 2019 zijn inmiddels bekend. Op basis van de aanstaande tegenstanders lijken de Oakland Raiders komend seizoen de zwaarste kluit te hebben, gevolgd door de Denver Broncos

Het voorgaande seizoen blijkt een slechte voorspeller voor de kwaliteit van NFL-teams. Blessures, transfers en de instroom van jonge talenten zorgen vaak voor verrassingen

en de Jacksonville Jaguars. Interessant genoeg hebben de beide finalisten van het afgelopen seizoen, de New England Patriots en de Los Angeles Rams, op het eerste gezicht een relatief licht speelschema voor de boeg. Het voorgaande seizoen blijkt echter een slechte voorspeller voor de kwaliteit van NFL-teams. Blessures, transfers en de instroom van jonge talenten via de aanstaande *draft* (26 en 27 april) zorgt weer voor aanzienlijke wijzigingen in de kwaliteitsverhoudingen en waardevolle onzekerheid over hoe het komende seizoen zal verlopen. Wat wel duidelijk is: door de mix van logistieke, sportieve en vooral economische belangen is het ontwikkelen van het NFL-speelschema elk jaar weer een enorme uitdaging. ●

Geen business zoals voetbalbusiness

Misschien is het in de kleine voetbalmarkten lastig om een cent te verdienen, maar aan de top bij de grote jongens moet je heel hard je best doen om géén winst te maken. Nergens in de sport en de media tikt het harder aan dan in het topvoetbal.

DOOR HANS VANDEWEGHE

WINST IN DE CHAMPIONS LEAGUE, ALTIJD GOED VOOR DE OMZET.

Wie geld wil beleggen in groei-economieën, krijgt vaak de raad in de hernieuwbare energie te stappen. Of de robotica, cyberveiligheid, biotech... Wie nog avontuurlijker is aangelegd, zoekt het in de virtuele realiteit en artificiële intelligentie. Industrie 4.0, de noemer voor al die futuristische groeisectoren, laat ongeziene groeicijfers optekenen. Voetbal 2.0 doet daar niet voor onder, althans niet aan de top, dus in de vijf grote voetballanden. Het jaarlijkse *Deloitte Football Money League*-rapport (DFML) van zakelijk dienstverleningsbedrijf Deloitte, dat de top twintig van de grootste voetbalomzetten analyseert, is weer één grote jubel. Alles en iedereen gaat erop vooruit.

Om die vooruitgang te kunnen duiden hebben de economen destijds CAGR uitgevonden. De *compound annual growth rate* – in het Nederlands het samengesteld jaarlijks groeipercentage – geeft de gemiddelde procentuele stijging (of daling) aan over een bepaalde tijdspanne.

Enkele data:

- de Europese voetbalmarkt is in vijftien jaar meer dan verdubbeld in omvang: van 12,2 miljard euro naar 25,5 miljard. Dat is een CAGR van vijf procent. Elke andere sector zou daar een arm voor willen geven;
- de top twintig van de voetbalpiramide, de DFML, te beginnen bij Real Madrid op één en West Ham United op twintig, doet het nog heel wat beter. Hun CAGR is tien procent;
- over de laatste twintig jaren tussen het seizoen 1998-1999 en 2017-2018 is de omzet van de top twintig net niet verzevenvoudigd en bedraagt nu 8,3 miljard euro. Het gemiddelde van één toptwintigclub (417 miljoen euro) komt aardig in de buurt van de totale omzet van de achttien Nederlandse eredivisieclubs samen en overstijgt ruimschoots die van de zestien Belgische eersteklassers;
- de nummer één van de klassering heeft zijn omzet zien stijgen van 175 miljoen in 1998-1999 (Manchester United) tot 751 miljoen euro in 2017-2018 (Real Madrid). Dat is een CAGR van acht procent. Real Madrid zelf steeg van 120 miljoen tot die 751 miljoen. CAGR: tien procent.

Veertig procent uit tv

Een jaarlijks groeipercentage van tien procent noemt men Chinese groeicijfers, naar analogie met de groei van de Chinese economie, die nu nog slechts zes procent bedraagt maar jaar na jaar rond de tien procent draaide. Op het kruispunt van sport en media – waar voetbal zich uiteindelijk bevindt, als je weet dat meer dan veertig procent van de inkomsten van televisie komen – is dat een uitzonderlijke prestatie.

De West-Europese mediamarkt haalt 455 miljard, met een jaarlijks groeipercentage van net geen drie procent. Nog een vergelijking: de sportschoenenbusiness in Europa rekent op een groei van drie procent, maar is met 150 miljard euro omzet natuurlijk nog een stuk groter dan de voetbalmarkt.

Voetbal kan dan wel op heel wat media-aandacht rekenen, het blijft een relatief kleine sector. Zomaar een vergelijking: de Europese markt voor brillen bedraagt 42 miljard euro. Uit brillenverkoop haal je echter nauwelijks

“De volgende grote revolutie is de verkoop van tv-rechten aan internetgiganten als Google, Amazon of Apple”

Dan Jones

TABEL 1 DELOITTE FOOTBALL MONEY LEAGUE 2017-2018.

POSITIE (TUSSEN HAAKJES VOORGAANDE EDITIE)	CLUB	OMZET (IN MILJOENEN EURO'S)
1 (2)	Real Madrid	750,9
2 (3)	FC Barcelona	690,4
3 (1)	Manchester United	666,0
4 (4)	Bayern München	629,2
5 (5)	Manchester City	568,4
6 (7)	Paris St-Germain	541,7
7 (9)	Liverpool	513,7
8 (8)	Chelsea	505,7
9 (6)	Arsenal	439,2
10 (11)	Tottenham Hotspur	428,3
11 (10)	Juventus	394,9
12 (12)	Borussia Dortmund	317,2
13 (13)	Atlético de Madrid	304,4
14 (15)	Internazionale	280,8
15 (-)	AS Roma	250,0
16 (16)	Schalke 04	243,8
17 (20)	Everton	212,9
18 (-)	AC Milan	207,7
19 (-)	Newcastle	201,5
20 (17)	West Ham	197,9
TOTAAL		8.344,6

winst door de goedkope Chinese import en stagnerende groeicijfers. China is voor het Europees voetbal een exportland: zij nemen onze afgewerkte (en soms versleten) producten (voetballers) af en kopen televisierechten, ook dat is een opmerkelijk verschil met andere economieën. Er is geen sprake van Chinese export, voorlopig althans.

Over The Top-platforms

De top drie in de DFML 2019 haalt een gecombineerde omzet van 2,1 miljard euro. Dat is vergelijkbaar met wat de hele top twintig van de *Deloitte Football Money League* twintig jaar geleden bij elkaar tikte. Real Madrid is weer de koploper geworden, nadat de Koninklijke twee jaar op rij Man United moest laten voorgaan. Die club is naar de derde plaats teruggezakt, maar kan nog steeds mooie winstcijfers voorleggen. En daar is het de Amerikaanse eigenaars vooral om te doen.

8,3 miljard euro of één derde van de totale Europese voetbalmarkt is in handen van de twintig clubs met de grootste omzetten, wat men nog weleens verwacht met de twintig rijkste clubs. Rijk word je door winst te maken en dat is lange tijd een wensdroom geweest van elke eigenaar van een voetbalclub. Vandaag is geen enkele van de toptwintigclubs structureel verlieslatend en wordt zonder uitzondering winst gemaakt, afgezien van enkele zware investeringen in infrastructuur.

Voor de toekomst ziet Dan Jones van Deloitte de groei stagneren. “De televisierechten zijn deze eeuw de driver geweest achter de omzetstijging. Zo bedraagt ticketing nog maar zeventien procent van de inkomsten. Maar in Engeland is aan de stijging van de televisierechten een eind gekomen en deze evolutie zal zich ook doorzetten in andere landen.

Momenteel bedragen die commerciële inkomsten veertig procent en de winst zal daaruit moeten komen, al of niet in combinatie met stadionbouw. Een ander aspect dat voor opschudding zou kunnen zorgen, is het creëren van een Europese of wereldwijde supercompetitie. Die zou in de eerste plaats de Champions League treffen.

Daarnaast plant de UEFA een tweede Europese klasse. De volgende grote revolutie is de verkoop van tv-rechten aan internetgiganten als Google, Amazon of Apple (TV). Deze *Over The Top*-platforms zijn de toekomst. De Engelse Premier League heeft vanaf volgend seizoen twintig wedstrijden verkocht aan Amazon, die ze aan zijn Amazon Prime-kijkers zal aanbieden. De geest is al uit de fles.”

Voetbal = football

Wereldwijd is Real Madrid de club met de meeste inkomsten, samen met de Dallas Cowboys uit de NFL, die ook op 750 miljoen euro uitkomen. De Cowboys zijn wel een uitzondering, de nummer twee volgt al op respectabele afstand. In totaal zijn de toptwintigvoetbalclubs in de wereld, dus in Europa, ongeveer evenveel waard als twintig gemiddelde NFL-club opgeteld. De jaarlijkse groei van de NFL bedroeg over de voorbije twintig jaar zes procent. Topvoetbal is wereldwijd aan een inhaalbeweging bezig, iets wat je ook ziet aan Ronaldo en Messi, die de bestbetaalde sportsterren van deze planeet zijn, als er ten minste geen bokser een riant contract krijgt.

De top vijf van de DFML 2019 is dezelfde van de laatste jaren, al zijn er onderlinge verschuivingen. Nummer zes is Paris St-Germain, de kunstmatige club die een Europese finale nodig heeft om aan de toern van Financial Fair Play te ontsnappen. De best geleide voetbalclub van deze planeet blijft evenwel Bayern München, dat de vierde plaats bezet terwijl acht Europese clubs veel meer televisierechten genereren.

Het competitief onevenwicht was al groot in het Europees voetbal en het enige goede nieuws is dat het er niet op achteruit is gegaan. De omzet van de nummer één is nog steeds 3,8 keer groter dan die van de nummer twintig; in de NFL is dat twee keer groter en worden inkomsten en talent ook nog eens herverdeeld, in tegenstelling tot de darwinistische voetbalmarkt.

Geografisch gezien ligt de verdeling vast: de volledige top twintig komt uit de vijf grote voetballanden Engeland, Spanje, Duitsland, Italië en Frankrijk. Drie van de dertig grootste voetbalomzetten komen uit andere landen: Zenit Sint-Petersburg (25ste, 167,8 miljoen), Be ikta (26ste, 165,7 miljoen) en Benfica (30ste, 150,7 miljoen) zijn de enige clubs uit kleine voetbalmarkten die zich ooit zouden kunnen meten met de kleine broertjes van de grote jongens. ●

SPORT & SOCIETY

OVER SPORT & SOCIETY

Sport & Society is zowel een focusgebied van de Universiteit Utrecht als een landelijk netwerk van onderzoekers dat de maatschappelijke betekenis van sport wil begrijpen en vertaalt naar consequenties voor het bestuur en organisatie van de sport.

Meer informatie? Zie www.uu.nl/sportandsociety en www.sportandsociety.nl.

“Stop acting like a girl”

Waarom de genderspecifieke aard van coaching een belemmering is voor gelijkheid in de sport

Voor de eerste keer in de olympische geschiedenis vaardigde elk deelnemend land minstens één vrouwelijke atleet uit naar de Olympische Spelen van 2012 in Londen. Hoewel het aantal vrouwen dat deelneemt aan de Olympische Spelen toeneemt, blijven vrouwen uitgesloten van veel aspecten binnen de sport. Waar bijvoorbeeld 45 procent van de atleten op de Olympische Spelen van Rio vrouwelijk was, gold dit voor minder dan tien procent van de coaches. Het vak van sportcoaching wordt wereldwijd gedomineerd door mannen. Dit betekent dat atleten statistisch gezien vaker worden gecoached door een man dan door een vrouw.

DOOR DONNA DE HAAN

Coaches hebben een invloedrijke en machtige positie in de sport. Als zodanig kunnen zij optreden als belangrijke agenten voor sociale verandering in de vorm van het creëren van meer gelijkwaardigheid, gelijkheid en inclusiviteit. We weten echter dat coaches vaak putten uit hun persoonlijke atletische ervaring als een belangrijke bron van kennis. Zo kunnen zij de heersende gedachten over gender en andere sociale machtsverhoudingen die ze tijdens hun atletische loopbaan hebben ervaren, reproduceren. Andere kennisbronnen waar coaches uit putten, zoals coachmateriaal en boeken, wijzen daarnaast veelal op verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke atleten. Dat gebeurt op een manier die mannen ‘normaliseert’ en vrouwen positioneert als ‘anderen’. Het coachinghandboek van de World Rowing Association bevat bijvoorbeeld een hoofdstuk met de titel ‘Women’s Issues’, maar bevat geen vergelijkend hoofdstuk over mannen. Daardoor wordt aangenomen dat mannen geen problemen hebben. De prangende vraag die dit opwerpt is: Doet dit ertoe?

Onderzoekscontext

Om deze vraag te beantwoorden hebben we verdiepende, semigestructureerde interviews afgenomen met twaalf internationale mannelijke toproeicoaches. Zij hebben ervaring met het coachen van mannen en vrouwen. Alle coaches gaven aan dat zij zich richtten op het coachen van individuen, en geen onderscheid maakten tussen het coachen van mannelijke en vrouwelijke atleten. Toch kwamen er in de interviews voorbeelden naar voren over hoe mannelijke coaches ongelijke en soms discriminerende opvattingen over de capaciteiten en het potentieel van hun vrouwelijke roeiers communiceerden:

“When a male is acting in what you’d describe in a fairly weak manner, you might use the expression of ‘Stop acting like a girl’ and you know that it’s wrong but sometimes it’s where I’ll go.”

Naarmate de interviews vorderden, wezen de coaches op de belangrijkste verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke atleten: “Vrouwen stellen veel vragen. Mannen doen gewoon wat je van ze vraagt.” Het volgende citaat onderstreept dat:

“Girls need to talk about their problems. But the coach coaching females has to know the psychological issues of girls. That is one of the biggest issues we have to learn and we have to respect that. I always ask at the

“Vrouwen stellen veel vragen. Mannen doen gewoon wat je van ze vraagt.”

end of training how everything is going. The day I don’t do it with the girls is that day there will be a mess. The day I don’t do it with the boys, nothing. The girls need the feedback and they want to be listened to. If girls don’t understand they quit.”

Op enkele uitzonderingen na benadrukten onze resultaten dat het gedrag van vrouwelijke atleten anders, ‘other’, afwijkend en ontwrichtend was. Vrouwelijke atleten werden geconstrueerd als sporters die veel vragen stellen, problemen hebben, niet noodzakelijk gericht zijn op de resultaten en hun hele identiteit niet gekoppeld hebben aan sport. Ter vergelijking: van een mannelijke topsporter wordt verondersteld dat hij zich op resultaten concentreert, niet stopt en doet wat de coach hem opdraagt zonder vragen te stellen.

Implicaties van de studie

Het doel van de studie was niet om bloot te leggen dat de coachingbehoefte van vrouwen heel anders zijn dan die van mannen. In plaats daarvan willen we de noodzaak benadrukken van coaches als ‘gender-responsieve’ professionals. Het gedrag van coaches heeft gevolgen voor de relaties tussen coaches en atleten. Dat meisjes stoppen met (verenigings)sport is een groeiend probleem. Onderzoek toont aan dat een breuk in de relatie tussen coach en atleet een van de meest voorkomende oorzaken is voor de uitstroom van vrouwen uit de sport. We concluderen daarom dat de genderspecifieke aard van coaching ertoe doet, omdat het het ‘othering’ van vrouwen in de sport doet voortbestaan.

De huidige studie biedt ook sterk bewijs dat coaches zich bewust moeten zijn van hun opvattingen en verwachtingen over mannelijke en vrouwelijke atleten, en, in het geval opvattingen ongelijk zijn, om de oorsprong en de uitkomst van deze ideeën te achterhalen. Sportfederaties en bestuursorganen mogen niet genderblind zijn en moeten beter leren begrijpen wat het betekent om een bepaald individu in hun sport te zijn en welke achtergrond en ervaringen zij met zich meebrengen.

“Education is key. As a Scandinavian coach I can speak to my athletes about anything, nothing is off limits. But when I coach in Ireland, a Catholic country I cannot talk to my women athletes about certain things. I have to understand and respect differences in women in different countries.”

Professionals, zoals coaches, moeten worden geholpen om de manieren te begrijpen waarop verschillen worden geconstrueerd en hoe deze kunnen leiden tot ongelijke ervaringen binnen de sport. Een geweldige manier om dit te doen is door unieke en op maat gemaakte coachingworkshops over gendergelijkheid te geven. Deze bieden de mogelijkheid om in een sportspecifieke setting over gender te praten.

Voor meer informatie over dit project of om de mogelijkheden voor het geven van workshops te bespreken, kan contact opgenomen worden met: d.m.dehaan@uu.nl.

Donna de Haan werkt onder andere als docent en onderzoeker aan de Universiteit Utrecht (Departement Bestuurs- en Organisationswetenschap). Haar expertise is het bestuderen van onderwerpen omtrent (on)gelijkheid in sportparticipatie, -coaching, -leiderschap en -besturen.

CrossFit en gender

Verder denken dan huidige gendernormen

Sport is een van de weinige instituties waar de scheiding tussen mannen en vrouwen sterk zichtbaar en merkbaar is. Er bestaat een structureel onderscheid, waardoor mannen en vrouwen in aparte teams en aparte competities sporten. Ook zijn er aparte verwachtingen op basis van gender, zoals agressie bij mannen en sierlijkheid bij vrouwen. Veel sporten hebben een 'vrouwelijk' of 'mannelijk' imago, wat versterkt wordt door een oververtegenwoordiging van een bepaald geslacht (denk aan synchroonzwemmen en voetbal). Toch zijn er ook voorbeelden waar vrouwen en mannen gezamenlijk sporten, zoals in korfbal of in bedrijfscompetities. Een ander en relatief recent voorbeeld van een gemengde sport is CrossFit. Vrouwen en mannen nemen deel aan dezelfde les, in dezelfde ruimte, doen dezelfde work-outs en beiden worden afgebeeld in promotiemateriaal. Dit roept vragen op als: Verdwijnt gender in CrossFit? Is er sprake van een genderneutrale sport en hoe ziet deze eruit? Kunnen mannen en vrouwen zich vrij bewegen zonder te voldoen aan een 'gendered keurslijf'? Ik beantwoordde deze vragen op basis van (participatieve) observaties en interviews binnen een Nederlandse CrossFit-setting.

DOOR SUZANNE SCHRIJNDER

CrossFit is ontstaan in 2000 met het oog op commercie en het ontwikkelen van 'gezonde' wereldburgers. Het betreft een trainingsmethodologie waarbij verschillende kracht- en conditietrainingen worden gecombineerd. Zowel mannen als vrouwen behoren tot de doelgroep. Ondanks de moderne aanpak van CrossFit, toon ik met mijn onderzoek aan dat gender wel degelijk een rol speelt. Ik illustreer dit aan de hand van twee voorbeelden.

CrossFit is gelijk

De deelnemers van CrossFit ervaren de sport als gelijk voor iedereen. Tijdens een les doet iedere CrossFitter immers dezelfde Workout Of the Day (WOD), met oefeningen aangepast aan persoonlijke vaardigheden. De respondenten legden een verband met hun eerdere ervaringen in reguliere sportscholen, waar mannen zich voornamelijk in het krachthonk bevinden en vrouwen zich richten op cardio. Dit verschil zien zij niet in CrossFit, want zowel kracht als cardio is onderdeel van de WOD en programmering. Het idee dat iedereen hetzelfde doet, creëert het idee van gelijkheid. In deze voorgeschreven work-outs wordt echter wel degelijk onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Wanneer men een gewicht moet liften, bijvoorbeeld met een barbell, worden twee gewichten voorgeschreven, respectievelijk een gewicht voor mannen en voor vrouwen. Niemand is verplicht deze gewichten te gebruiken, maar ze fungeren wel als norm. Het mannengewicht is altijd zwaarder dan dat voor vrouwen. Hiermee wordt de

biologische norm dat mannen altijd sterker zijn dan vrouwen gereproduceerd, hoewel er vrouwen zijn die zwaarder kunnen liften dan mannen.

Het maakt uit wat je zegt

Ook het toeschrijven van geslacht aan materiaal laat zien dat CrossFit geen genderneutrale ruimte is. Wanneer CrossFitters (olympisch) gewichtheffen, maken zij gebruik van twee verschillende stangen: een van twintig en een van vijftien kilo. In mijn onderzoekscontext werd de lichtere stang de 'vrouwenstang' genoemd en de vijf kilo zwaardere stang de 'mannenstang'. Hiermee lijkt opnieuw de biologische superioriteit van mannen te worden bevestigd. De lichtere stang is dunner dan die van twintig kilo, waardoor deze idealer is voor kleinere handen. De aanname is dat mannen grotere handen hebben dan vrouwen, waardoor mannen met kleine

handen, die gebaat zijn bij het gebruik van de stang van vijftien kilo, een 'vrouwenbar' gebruiken.

Hoe anders?

Moeten we het genderspecifieke materiaal achterwege laten en voorgeschreven gewichten neutraliseren? Wat mij betreft wel. Het is een manier om het dominante idee dat mannen fysiek superieur zijn aan vrouwen uit te dagen. Het benaderen van materiaal op de hierboven beschreven manier wijst op gemakzucht. Het duidt op ondoordacht hokjesdenken dat diepgeworteld is in onze maatschappij en wat leidend is in sociale uitsluiting van bijvoorbeeld interseksuele en transgender personen. Ik zou graag een kritische benadering zien in het organiseren van sport. Een reflectie op de vraag waarom iemands geslacht standaard wordt benadrukt in sport, zou daarin leidend kunnen zijn. Bestudeer de structurele scheidingen op basis van geslacht in de sport waar jij invloed op hebt en analyseer of deze daadwerkelijk noodzakelijk zijn. Wees kritisch op taalgebruik dat expliciet of impliciet vrouwen als inferieur en mannen als superieur schetst. Laten we loskomen van de rigide en beperkende gendernormen in sport. ●

Suzanne Schrijnder, MSc, alumna van Sportbeleid en Sportmanagement, is promovendus bij Victoria University in Melbourne, Australië. Als onderdeel van de onderzoeksgroep Sport, Diversity and Social Change onderzoekt zij de arbeids- en genderrelaties in professioneel vrouwenwielrennen.

Column

Van scouting naar gen-identificatie

FRANK VAN EEKEREN

Verontrustende berichten uit China. Voor het eerst kwamen daar genetisch veranderde baby's ter wereld. De wereld reageerde geschokt; dit was onethisch en zelfs krankzinnig. De wetenschapper in kwestie, He Jiankui, werd snel geschorst. Maar ik dacht meteen: *Daar gaan we met onze toptienambitie...* Want als het mogelijk is om mensen zodanig genetisch te veranderen dat ze geen hiv kunnen krijgen, dan lijkt mij de stap naar gendoping een heel kleine. En is ons topsportbeleid – met investeringen in infrastructuur, coaches en medische begeleiding – tamelijk zinloos.

Vooralsnog bespeur ik echter geen reactie in de Nederlandse sport. NOC*NSF investeert niet in reageerbuizen in het laboratorium, maar in ouderwetse talentherkenning op het sportveld. In dit land is iedereen nog steeds overtuigd van het idee dat talent pas te herkennen is ná de geboorte.

Ondanks het conservatisme verandert de sport wel degelijk. Zo staat de aloude manier van talentscouting onder druk. Daarmee doel ik op scouts die talent

selecteren op basis hun huidige 'performance': wie het nú goed doet in zijn of haar leeftijdscategorie, krijgt de meeste aandacht, de beste trainers en de beste materialen. Deze manier van scouten is vooral prettig voor jeugdtrainers die op korte termijn willen presteren. Maar op de langere termijn zegt het vaak niets: een achtjarige talentvolle judoka kan op zestienjarige leeftijd geen zin meer hebben of te klein van stuk zijn gebleven. Bovendien lopen we op deze manier veel talent mis vanwege het beruchte geboortemaandefect: wie in januari is geboren, heeft een grotere kans geselecteerd te worden dan iemand die in december van datzelfde jaar het levenslicht zag – simpelweg omdat hij of zij lichamelijk verder is ontwikkeld.

Vanwege deze gebreken vindt er een opmars van de langetermijnaanpak plaats. Die staat voor scouting op basis van 'potential'. Daarbij gaat het niet zozeer om de prestatie nu, maar om de veronderstelde kwaliteiten en de motivatie van de pupil in de toekomst. NOC*NSF geeft het voorbeeld. De koepel organiseert sinds 2014 talentdagen. Daarin ondergaan kinderen allerlei tests en metingen die moeten uitwijzen

welke sport fysiek het best bij ze past en waar ze later in kunnen uitblinken. Toch blijven, ondanks de degelijke berekeningen, toekomstvoorspellingen een hachelijke zaak. Want het gaat niet alleen om de toekomst van het kind, maar ook om de toekomst van de sport: voor je het weet selecteer je kinderen die over tien jaar voldoen aan de eisen van nu, maar moeten presteren in een sport die volledig is geëvolueerd en vraagt om atleten met heel andere kenmerken. Ik constateer dat zowel de kortetermijnaanpak van talentherkenning (gericht op 'performance') als de langetermijnaanpak (gericht op 'potential') geen garantie is voor succes. Daarom pleit ik voor de aanpak gericht op de nóg langere termijn. Die moet – met de ontwikkelingen in China in gedachten – gericht zijn op gen-identificatie in plaats van talentidentificatie. Als NOC*NSF wil vasthouden aan de toptienambitie, is het organiseren van talentdagen goed, maar zoeken naar het telefoonnummer van He Jiankui beter. ●

Frank van Eekeren
Coördinator Sport & Society

Atleet, oorlogsheld, sportbestuurder

Het kleurrijke leven van 'Adje' Paulen

Geen enkele Nederlander is momenteel voorzitter van een grote internationale sportfederatie. Geen enkele Nederlander zit nog in het IOC, waarin 'we' luttele jaren geleden nog met vier personen waren vertegenwoordigd (prins Willem-Alexander, Anton Geesink, Hein Verbruggen en Els van Breda-Vriesman). Die schrale vertegenwoordiging (Michael van Praag als vicevoorzitter van UEFA en Sylvia Barlag als bestuurslid van de IAAF zijn de spreekwoordelijke witte raven) valt vooral op, omdat Nederlanders altijd een belangrijke rol hebben gespeeld in het internationale sportbestuur. Zo stond Nederland ooit aan de wieg van de internationale schaatsbond ISU, en was het begin vorige eeuw een van de *founding fathers* van wereldvoetbalbond FIFA en de internationale tennisbond ITF. Ook in zwemmen, wielrennen en atletiek liep Nederland voorop en was de Nederlands bond een van de initiatiefnemers achter de oprichting van een internationale federatie. Ad Paulen, Jan de Vries en Lo Brunt waren in de vorige eeuw begrippen in de internationale atletiek-, zwem- en voetbalwereld. Van hen was Paulen wellicht de meest bijzondere, omdat hij een van de eerste topbestuurders was die zelf topsporter is geweest. Over deze opmerkelijke en markante figuur verschijnt over enige maanden het boek *Adje Paulen. Atleet, oorlogsheld, sportbestuurder*, van Cees Haverhoek en Paul van Gool. *Sport & Strategie* vroeg de auteurs het historisch belang van bestuurder 'Adje' Paulen in kort bestek te schetsen.

DOOR CEES HAVERHOEK EN PAUL VAN GOOL

Tijdens bijeenkomsten van oud-atleten borrelen nog weleens herinneringen op aan sportman en sportbestuurder Ad Paulen. Meestal in de vorm van anekdotes, die door het herhaald doorvertellen steeds verder afdwalen van de historische werkelijkheid. Van de ouderen spreekt niemand over hem als Adriaan, zijn officiële naam. Allemaal zeggen ze 'Adje'. Voor de jongere garde die hem alleen van afstand heeft gekend, is hij altijd 'meneer Paulen' gebleven. Buitenlanders noemden hem 'Adrian'.

Net zo bekend als Anthony Fokker en Willem Mengelberg

Adje Paulen is in 1920 de eerste Nederlandse atleet die op de Olympische Spelen een plaats in een finale bereikt. En tot op de dag van vandaag is hij met zijn leeftijd van zeventien jaar de jongste finalist ooit op de 800 meter. Na de Spelen van Antwerpen begint Paulen aan een imposante sportcarrière. Als 400- en 800-meterloper wint hij vele wedstrijden in binnen- en buitenland. Hij verbetert Nederlandse records op de 400, 800 en 1.500 meter.

Als sporter heeft hij tal van aanvaringen met bestuurders. De gedreven atleet schrijft ingezonden brieven om zijn ongenoegen ten aanzien van bestuurlijke beslissingen kenbaar te maken. Maar hij gebruikt zijn schrijftalent ook om de kwaliteiten van de Zweedse atletiektrainer Ernie Hjertberg aan te prijzen. In Nederland zijn geen atletiektrainers die het niveau hebben om de atleten voor te bereiden op de Olympische Spelen van Parijs in 1924, aldus Paulen. Hak Holdert, directeur van *De Telegraaf*, schiet in 1922 te hulp. Voor rekening van zijn krant kan de Nederlandse atletiekbond een contract afsluiten met de Zweedse trainer. En op voorspraak van sportredacteur en atletiekbestuurder Gerard Burger gaat Paulen werken als speciale correspondent voor *De Telegraaf*.

1923 is een omslagpunt in zijn sportcarrière. Paulen krijgt dat jaar meer buitenlandse uitnodigingen dan welke Nederlandse atleet voor hem in zijn hele carrière. In de volgende jaren wordt zijn naam een van de bekendste namen in Nederland, naast die van bijvoorbeeld Anthony Fokker en Willem Mengelberg. Hij is de eerste Nederlandse atleet voor wie de organisatoren van internationale wedstrijden graag de reiskosten willen vergoeden.

Flying Dutchman

In de serie op de 400 meter tijdens de Olympische Spelen van Parijs in 1924 loopt Adje tegen Eric Liddell, die met zijn kromme benen en onmogelijke stijl olympisch kampioen wordt, een feit dat een prominente rol speelt in de speelfilm *Chariots of Fire*. Na de Olympische Spelen van Parijs zwermen de atleten uit over Europa. Om het teleurstellende optreden op de Olympische Spelen in Parijs te compenseren (hij haalt op de 400 noch de 800 meter de finale) loopt Adje verschillende wedstrijden, waaronder de 500 meter in Kristiania, het huidige Oslo. Hij loopt tegen zijn Noorse rivaal en vriend Charles Hoff een nieuw wereldrecord op deze toen al *odd distance*, die in 1938 door de IAAF wordt opgeheven.

Terwijl Paulen op weg naar huis is van zijn Scandinavische trip in 1925, verschijnen er vervelende berichten in de kranten. Het *NRC* van 29 juli: "Het bestuur van de Nederlandse Atletiek Bond meldt, dat A. Paulen, wegens overtreding van het startverbod voor de leden van de nationale ploeg, op 26 dezer, te Helsingfors, door genoemd bestuur, in afwachting van een nader onderzoek, voorlopig is geschorst. Deze schorsing brengt met zich mee, dat in Antwerpen tegen België dus zonder Paulen zal worden uitgekomen." Het blijkt een misverstand. Het bondstelegram waarin hem toestemming was gegeven om tot 25 juli uit te komen in wed-

strijden in Finland, maar daarna niet meer, in verband met de landenwedstrijd België-Nederland, had Paulen te laat bereikt en de schorsing wordt tijdelijk opgeheven. Enkele dagen later bericht de Belgische sportkrant *SportWereld* op zure toon dat de Nederlandse zege van 66 tegen 57 grotendeels te danken is aan de onverwachte deelname van Paulen. "Aan deze flinke atleet zou wat minder aanstellerij en meer gemanierdheid niet schaden." Enig opportunisme was de Nederlandse bond niet vreemd. De schorsing werd over de interland getild, omdat de jaarlijkse atletiekwedstrijd tegen de Belgen vrijwel dezelfde betekenis had als 'de Derby', de traditionele voetbalwedstrijd Holland-België.

Wegens "herhaald overtreden van de reglementen" wordt Paulen daarna geschorst voor de periode 9 augustus tot en met 20 september. Op 14 september staat een wedstrijd in New York gepland. Om zich toch van de deelname van Paulen te verzekeren verplaatsen de Amerikanen de wedstrijd naar 26 september 1925. De race gaat over 600 yards. Op het terrein van de NYAC op Travers Island zijn 8.000 toeschouwers samengestroomd. Voorbeschouwingen in dagbladen over Adrian Paulen, de "Flying Dutchman" en "World's best Middle Distance Star" hebben dagenlang het nieuws op de sportpagina's bepaald. Het is doodstil in het stadion. Het startschot klinkt en Adje volgt Helffrich, die de kop neemt. Na één ronde passeren Marsters en Holden de Nederlander en sluiten hem in. Maar bij het uitkomen van de laatste bocht zet Paulen een magistrale eindsprint in en passeert

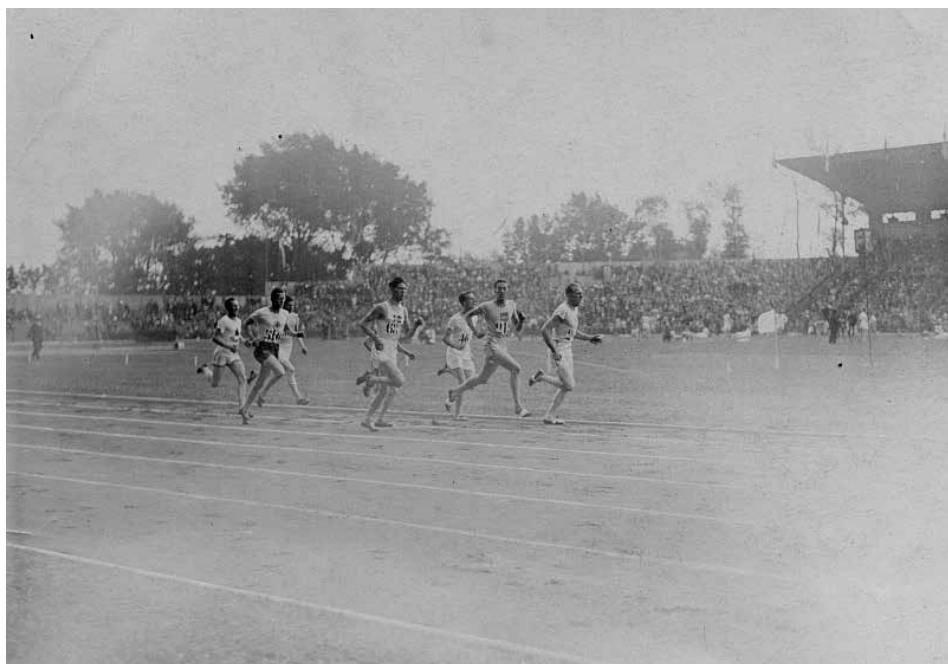
de drie voor hem lopende Amerikanen. 's Avonds melden de bladen het nieuws met grote koppen: "*Adrian Paulen beats Helffrich in first U.S. race*".

Motorrijden, het ultieme geluk

Als student mijnbouwkunde in Delft koopt Paulen van zijn wedstrijdpremies en inkomsten als correspondent van *De Telegraaf* een FN 350-kopklepper bij motorcoureur Maarten Flinterman. Die zorgt er ook voor dat hij zich als lid aanmeldt bij de Koninklijke Nederlandsche Motorwielrijders Vereeniging (KNMV). Paulen is meteen verknocht aan zijn nieuwe hobby. In 1926 rijdt hij zelfs de TT in Assen, waar hij door pech uitvalt.

Het rijden van betrouwbaarheidsritten, zoals de Dumonceau-bekerritten in de jaren dertig, voornamelijk verreden in de Ardennen, komt hem in de Tweede Wereldoorlog nog zeer van pas. Op 22 december 1944 rijden de tanks van de 2nd Armored Division, afgedekt met lakens als sneeuwcamouflage, in colonne achter Adje op zijn motor van Baesweiler naar Les Avins om defensieve posities in te nemen en de Duitse aanval richting Antwerpen af te stoppen.

Adje omschrijft het rijden op een motor, met open blouse en de wind die door zijn haren waait, als het "ultieme geluk". Wanneer hij met het motorrijden zijn arm breekt, pareert hij kritiek, door vast te stellen dat het zijn arm is, zijn motor en zijn vrije tijd. Paulen is ook sterk in auto-rally's. Hij neemt acht keer deel aan de Rallye Monte Carlo en rijdt zevenmaal de Tulpenrallye.

"Aan deze flinke atleet zou wat minder aanstellerij en meer gemanierdheid niet schaden"

Adje bezorgt Chris Berger de Europese titel

In het maatschappelijk leven is Paulen al even kleurrijk als in zijn bestaan als atleet. Nadat hij is afgestudeerd als mijnningénieur, vertrekt hij naar Canada als assistent-mijnmeter. Hij gaat werken in de McIntyre-mijn, een van de grootste mijnen in Canada, gelegen in de plaats Schumacher, Ontario. In 1929 komt hij in dienst bij de Staatsmijnen, op voorspraak van zijn schoonvader Jan Gerritsz, SDAP-wethouder in Haarlem.

In 1933 wordt Paulen voorzitter van de Limburgsche Athletiekbond en neemt plaats in de Technische Commissie van de organisatie die sinds 1926 Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU) heet. Twee belangrijke gebeurtenissen in de atletiek brengen Adje in 1934 weer naar het buitenland. De eerste is het congres van de IAAF in Stockholm, eind augustus. Paulen vertegenwoordigt samen met Gerard Burger de KNAU. Het congres kiest Burger in de 'rules and record-commissie'. Omdat de Zweedse voorzitter van de IAAF, Sigfrid Edström, zijn aanvankelijke voornemen om uit het bestuur te stappen intrekt, komt de kandidatuur van Paulen voor het IAAF-bestuur echter te vervallen.

Zijn tweede reis komt voort uit een opwelling. In Turijn zijn dat jaar de eerste Europese kampioenschappen atletiek op 7, 8 en 9 september. Op vrijdag 7 september neemt Adje een vrije dag en vertrekt op de motor uit zijn woonplaats Treebeek om de volgende dag net op tijd aanwezig te zijn in het Mussolini-stadion te Turijn voor de finale van de 100 meter, met daarin de Nederlanders Chris Berger en Tinus Osendarp. De jury roept de Duitser Borgmeyer uit tot winnaar. Het publiek, de Nederlandse ploegleiding en Adje zien Berger echter als eerste finishen. Adje springt op, loopt de tribune af, klimt over het hek, schreeuwt de jury toe dat ze het fout hebben en holt naar boven om KNAU-officials aan te manen te protesteren bij de jury d'appel. De film die is gemaakt van de finale kan alleen in Milaan worden ontwikkeld en Adje biedt aan deze zo snel mogelijk daarheen te brengen. Hij rijdt 's nachts met de film naar Milaan en kan

Adje springt op, loopt de tribune af, klimt over het hek, schreeuwt de jury toe dat ze het fout hebben en holt naar boven om KNAU-officials aan te manen te protesteren

op zondag het resultaat aan de jury overhandigen. Dan staat vast dat Berger heeft gewonnen en zich Europees kampioen op de 100 meter mag noemen. Dinsdagavond is Adje weer thuis in Treebeek.

Militaire Willems-Orde

In 1940 sluit Adje zich aan bij de Nederlandsche Unie, een vlak na de bezetting opgerichte politieke beweging die wil samenwerken met de Duitsers. Wanneer in september van dat jaar de directie van de Staatsmijnen bij de Nederlandsche Unie aandringt op een gesprek met het fascistische Nationaal Front, teneinde de invloed van de NSB in Limburg terug te dringen, wordt Paulen naar voren geschoven als bemiddelaar. Maar de besprekingen mislukken, vooral omdat het Front overkort vasthoudt aan zijn eis van een fusie tussen het Front en de Nederlandsche Unie, met Anton Meijer, de leider van het Front, als onbetwiste leider van de fusieorganisatie. Van de zijde van de Unie zijn er daarnaast grote bezwaren tegen het antisemitische karakter van het Front. Paulen zet zich het scherpst af tegen het gedachtegoed van Meijer en de zijnen. In december 1941 wordt de Unie door de bezetter ontbonden.

Met zijn anti-Duitse houding tijdens de bezetting riskeert Paulen zijn leven. In 1943 wordt hij met diverse collega's van

**Masterclasses Toekomstig
Leiderschap in de Sport**

Als eerste in de toekomst aankomen?

Governance & Leadership | Graduate School | Life Long Learning

**Masterclasses Toekomstig
Leiderschap in de Sport**
Start 26 maart 2019

WAGNER

t +31 85 016 13 00
office@wagner.nl

wagner.nl/mtls

Vervolg van pagina 21

de mijnen gearresteerd, wanneer de mijnleiding weigert lijsten met namen van stakende mijnwerkers te overhandigen. De Duitsers dreigen met standrechtelijke executie. Philips-topman Theo Tromp, getrouwd met Ina, de zus van Paulens echtgenote Margrieta Geritsz, roept de bemiddeling in van secretaris-generaal Hirschfeld, eindverantwoordelijke voor de economische sector en de voedselvoorziening. Na zijn terugkeer in Limburg uit het gijzelaarskamp Beekvliet neemt Paulen onmiddellijk zijn illegale activiteiten weer op. Hij gidst een Amerikaanse tankdivisie door Zuid-Limburg en krijgt daarvoor na de oorlog de Militaire Willems-Orde en de Amerikaanse Medal of Freedom.

Korea

In 1944 benoemt de algemene vergadering van de KNAU Paulen tot voorzitter. In 1946 vraagt voorzitter Edström hem om toe te treden tot de Council van de IAAF. Op Olympische Spelen is Paulen voortaan

de man die namens de IAAF moet toezien op het goed verlopen van de wedstrijden. Zijn carrière bij de Staatsmijnen stagneert echter. Heimelijk hoopt Paulen president-directeur Groothoff te kunnen opvolgen of anderszins in de directie te komen. In mei 1952 wordt hij nog benoemd in een regeringscommissie voor de ontginning van de Peelmijnvelden, maar eind 1952 wordt het Adje duidelijk dat hij geen directeur zal worden van de Staatsmijnen. Frits Philips, als lid van de Mijnindustrie-raad bij de benoeming betrokken, fluistert zijn tweede man, Theo Tromp, in dat de keuze niet op Paulen zal vallen, omdat hij niet katholiek is, lid is van de Partij van de Arbeid en zijn vrouw Grieta voor de Partij van de Arbeid in de gemeenteraad van Heerlen zit.

Nu vaststaat dat hij geen rol zal spelen bij de opvolging van directeur Groothoff, zoekt Paulen nieuwe uitdagingen. Die vindt hij in de door de Verenigde Naties opgerichte United Nations Korean Reconstruction Agency (UNKRA), de organisatie die

de economische wederopbouw van Zuid-Korea ter hand zal nemen. In 1953 verzoekt de VN de Staatsmijnen om Paulen ter beschikking te stellen aan de UNKRA om in Zuid-Korea de Mining Division van de UNKRA te leiden.

Oprichting NSF

Na terugkeer uit Korea in 1955 gaat Paulen gewoon weer voor de Staatsmijnen werken. Hij heeft echter moeite met de omschakeling van het avontuurlijke Korea naar de ambtelijke Staatsmijnen. Naast zijn werkzaamheden als toezichthouder over de Centrale Dienst Ondergrondse Mechanisatie steekt hij zijn energie vooral in het Nederlands Olympisch Comité (NOC), waarvan hij sinds 1951 bestuurslid is.

Naar aanleiding van een rapport over de Winterspelen in Cortina d'Ampezzo, in 1956, komt het NOC tot de conclusie dat de combinatie van olympische organisatie en nationale federatie van sportbonden niet goed werkt. De olympische taken komen in het gedrang doordat het NOC steeds meer tijd moet steken in de niet-olympische sporten. In 1957 stelt de reorganisatiecommissie vast dat het NOC zijn rol van nationale sportfederatie zo niet goed kan vervullen. Er moet een aparte nationale sportfederatie komen, gericht op samenwerking tussen alle sportbonden. Dan kan het NOC zich uitsluitend weer op olympische zaken richten. Het bestuur van het NOC benadert Karel Lotsy om het voorzitterschap van deze nieuwe organisatie op zich te nemen. Deze stelt als voorwaarde dat hij moet kunnen rekenen op de medewerking van Paulen. Eén jaar later, op zaterdag 24 januari 1959, is het zover. Tijdens een buitengewone algemene vergadering van het NOC wordt in Amsterdam de NSF opgericht. Paulen brengt verslag uit namens de reorganisatiecommissie die de oprichting van de NSF heeft voorbereid.

Voorzitter IAAF

Aan de vooravond van de zevende Europese kampioenschappen atletiek te Belgrado, in 1962, zit Paulen tijdens het diner met president Tito naast diens lijfarts, Aleksandar Matunovic. Deze wijst Paulen op kale plekken op zijn hoofd en maakt hem erop attent dat hij mogelijk lijdt aan pernecieuze anemie, een kwaadaardige bloedarmoede. De arts vraagt Paulen of hij in Korea is geweest. Voor het eerst hoort Adje over een relatie tussen zijn haaruitval en zijn tweejarig verblijf in de mijnen van Korea.

Paulen blijft lid van het NOC tot 1965, vanaf 1960 als vicevoorzitter. Daarna

Het bestuur van het NOC benadert Karel Lotsy om het voorzitterschap van de NSF op zich te nemen. Deze stelt als voorwaarde dat hij moet kunnen rekenen op de medewerking van Paulen

treedt hij terug als bestuurslid, om het NOC vervolgens als directeur te dienen. In die periode werkt hij mee aan grote structurele veranderingen in de Nederlandse sport: de betrokkenheid van de overheid bij sport en lichamelijke opvoeding, nieuwe financieringsmogelijkheden voor de sport, de bouw van sportaccommodaties en de financiële en maatschappelijke ondersteuning van topsporters.

Vanaf 1970 tot 1976 hanteert hij de voorzittershamer van de Europese landen die zijn aangesloten bij de IAAF. De kroon op zijn werk is het voorzitterschap van de IAAF in 1976, als opvolger van Lord Burg-hley. In zijn bestuursperiode, die loopt tot 1981, weet Paulen tal van grote internationale sportconflicten op te lossen of te voorkomen. Hij boort nieuwe geldstromen aan (en zet zo de eerste bijl aan het amateurisme) en neemt het initiatief tot de invoering van de vierjaarlijkse wereldkampioenschappen atletiek.

Adriaan Paulen Memorial

Paulen was niet gemakkelijk, wel consequent – men wist wat men aan hem had. Nooit nam hij een blad voor de mond. Zijn grote verdienste is geweest dat hij er niettemin in slaagde altijd draagvlak en structuur te creëren in de omgevingen en verbanden waarin hij verkeerde.

Paulen overlijdt in 1985; vanaf 1987 wordt daarna jaarlijks in Hengelo de Adriaan Paulen Memorial gehouden, in 2000 omgedoopt tot de Fanny Blankers-Koen Games. Zonder iets te willen afdoen aan de prestaties van Fanny Blankers-Koen en haar plaats in de Nederlandse sporthistorie, blijft het verbazingwekkend dat de naam van Paulen zomaar van Nederlands grootste internationale atletiekevenement is gehaald en dat hij tegenwoordig niet op een andere grootse wijze wordt geëerd. ●

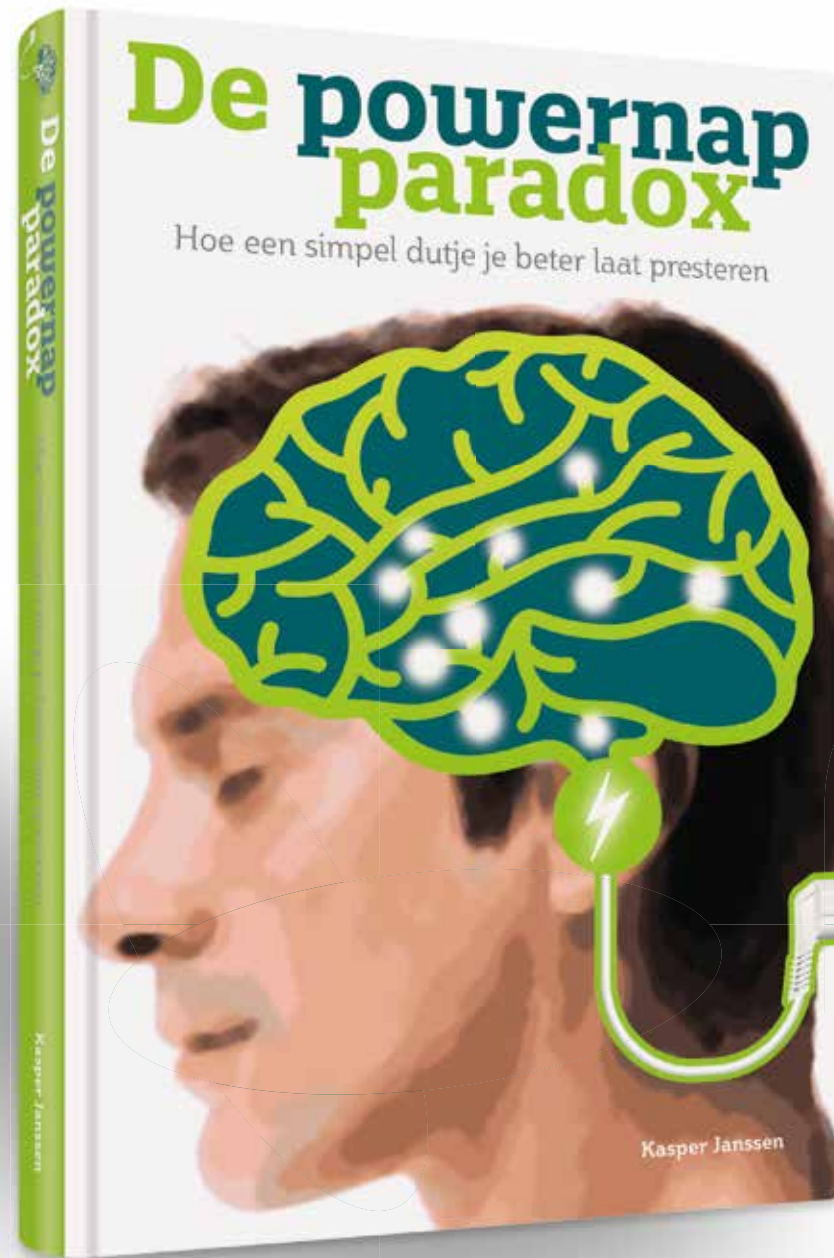

Met zijn anti-Duitse houding tijdens de bezetting riskeert Paulen zijn leven. Na de oorlog krijgt hij de Militaire Willems-Orde en de Amerikaanse Medal of Freedom

De powernap paradox

Hoe een simpel dutje je beter laat presteren

€ 24,95
(incl. btw en verzend-
en administratiekosten)

Powernappen; in de topsport een geaccepteerde tool, in het bedrijfsleven nog een taboe. Een dutje doen op kantoor wordt soms nog als een teken van luiheid gezien. Uit onderzoek is echter gebleken dat een simpel dutje het fysiek en mentaal herstel een boost geeft. Dat is vooral handig in de middag, wanneer onze biologische klok de after lunch-dip inzet die ons minder

scherp maakt. Sportarts Kasper Janssen laat in *De powernap paradox* zien dat een powernap je energie herstelt, maar ook je prestatie verbetert. Na het lezen van dit boek ben je zelf een powernapexpert; je weet het verschil tussen slaap, een powernap en een *full cycle nap*. Daarnaast weet je hoe je de powernap kunt inzetten voor optimale prestaties in sport en op je werk.

“Een powernap helpt me om weer scherp en energiek te worden”

Epke Zonderland

Kasper Janssen (1978) is sportarts, onderzoeker, spreker en powernapspecialist. Hij was de laatste jaren als topsportarts werkzaam voor verschillende sportbonden, en was onder andere als teamarts van de roeibond op de Olympische Spelen in Rio de Janeiro in 2016. Hij heeft zich de laatste jaren gespecialiseerd in slaap en herstel voor optimale prestaties van sporters en werknemers. Daarnaast is hij eigenaar van Nap@work, dat bedrijven adviseert en workshops geeft over powernappen op het werk.

Met *De powernap paradox* maakt hij zijn debuut als auteur.

ARKO SPORTS MEDIA

www.sportsmedia.nl

Kennisvalorisatie, hoe doe je dat?

Van kennis naar maatschappelijke impact

De benutting van wetenschappelijk onderzoek in de praktijk, 'valorisatie' genoemd in beleidskringen, staat steeds hoger op de agenda. Sportonderzoek moet niet alleen wetenschappelijk hoogwaardig zijn, maar ook bijdragen aan beleid en praktijk. Wat bedoelen we precies met valorisatie? En hoe doe je dat? We bespreken deze vragen aan de hand van twee praktijkgerichte onderzoeksprojecten over buurt- en verenigingssport.

DOOR HEBE SCHAILLÉE, RAMÓN SPAAIJ EN MARC THEEBOOM

Valorisatie draait in essentie om waardecreatie uit kennis, door die kennis beschikbaar en praktisch bruikbaar te maken voor beleid en praktijk. Dit mag in sommige takken van de wetenschap, zoals de medische wereld, al relatief gangbaar zijn, maar in sociaalwetenschappelijk sportonderzoek is dat absoluut nog niet het geval. Zo richt de overheidsfinanciering en -ondersteuning in Vlaanderen zich primair op economische valorisatie, zoals bij de ontwikkeling van een commercieel product of een spin-off. Sociale valorisatie, het creëren van maatschappelijke meerwaarde uit onderzoek, krijgt nog minder beleidsaandacht, waardoor valorisatieactiviteiten vaak minder omkadering en ondersteuning genieten.

Toch wordt van sociale wetenschappers steeds meer verwacht dat ze de opgedane kennis niet alleen publiceren, maar ook bijdragen aan de benutting ervan in de praktijk. Bijvoorbeeld door praktische instrumenten te ontwikkelen, zoals concrete richtlijnen of handvatten voor sportbestuurders of trainers. Voor sommige onderzoekers is dat ver van hun bed, iets waar ze de vereiste knowhow niet of nauwelijks voor (denken te) hebben. Door de werkwijzen binnen bestaand praktijkgericht onderzoek te bestuderen, kregen we zicht op de strategieën en factoren die het succes van kennisvalorisatie beïnvloeden.

Valorisatie belicht

De onderzoeksprojecten over buurt- en verenigingssport waarbij wij zijn betrokken, hebben naast kennisproductie ook praktische benutting tot doelstelling. Het CATCH-project (zie kader 'CATCH') richt zich op de bijdrage van buurtsport aan het bevorderen van sociale inclusie van jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Het tweede onderzoek (zie kader 'Diversiteit en sociale inclusie in de jeugdsport') biedt praktische inzichten en tools voor het bevorderen van diversiteit en sociale inclusie in verenigingssport. De manier waarop deze projecten proberen om de opgedane wetenschappelijke kennis te benutten in de praktijk, omvat drie dimensies:

1. strategisch: het managen en faciliteren van regelmatig contact tussen onderzoekers en mensen uit het werkveld, het wekken van de interesse van de eindgebruikers (bijvoorbeeld door middel van tussentijdse rapportages en workshops) en coproductie van kennisoepassing;
2. cognitief: het ontwikkelen van een gezamenlijke onderzoeksvisie en een gedeelde visie op de praktische benutting van het onderzoek;
3. logistiek: de dagelijkse coördinatie en organisatie ter ondersteuning van de kennisvalorisatie, bijvoorbeeld de verspreiding van onderzoeksproducten.

Verscheidene strategieën ondersteunen deze dimensies van het valorisatieproces binnen de onderzoeksprojecten en resulteerden in een aantal producten, zoals een quickscan (een tool om inzicht te krijgen in het actieterrain en de doelstellingen en -groepen van een buurtsportpraktijk) en factsheets die complexe wetenschap-

Lees verder op pagina 29

CATCH

CATCH staat voor 'Community sport for AT-risk youth: innovative strategies for promoting personal development, health and social CoHesion'. Het vierjarig onderzoeksproject CATCH wordt gefinancierd door het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en draagt bij aan de kennisontwikkeling en verankering van buurtsport in Vlaanderen. Wil je graag meer weten of op de hoogte blijven? Surf naar www.buurtsport.vlaanderen/catch.

“De discussie over diversiteit lijkt aan de voetbalmedia een beetje voorbijgegaan te zijn”

Jacco van Sterkenburg onderzoekt hoe journalisten naar voetbal kijken in relatie tot etniciteit

Zwart en wit is en blijft een explosieve mix, juist ook in de sport. Een greep uit de meest recente incidenten: American football-speler Colin Kaepernick die uit protest tegen excessief politiegeweld tegen zwarten weigert op te staan voor het Amerikaanse volkslied en door president Donald Trump wordt verketterd (en door Nike als een nieuw icoon op het schild wordt gehesen). Napoli-speler Kalidou Koulibaly die tegen Inter Milaan meerdere keren wordt geconfronteerd met apengeluiden en andere vormen van racisme van de kant van Inter-fans. Wanneer hij de scheidsrechter vraagt in te grijpen, krijgt hij zelf een (tweede) gele kaart. Manchester City-speler Raheem Sterling die via Instagram de Engelse media beschuldigt racisme en agressie aan te wakkeren. Zijn kritiek wordt overgenomen door gevestigde media en leidt tot massale introspectie. In menig Engels tv-programma wordt de vraag gesteld: Heeft Sterling een punt? Hoe gaan de media om met ras en huidskleur?

DOOR FRANS OOSTERWIJK

In Nederland werd Ajax-doelman Stanley Menzo dertig jaar geleden door het stadionpubliek met bananen bekogeld. Die tijd leek allang voorbij, maar in 2015 gooide een Feyenoord-supporter een grote opblaasbare banaan naar een AS Roma-speler met donkere huidskleur. Een jaar later toonde een Ajax-supporter tijdens de wedstrijd Ajax-Feyenoord een pop aan een strop die Feyenoord-keeper Kenneth Vermeer moest voorstellen.

Hoe gevoelig zwart en wit ligt en tot welke sterke reacties incidenten kunnen leiden, bleek ook in 1996 bij het EK voetbal in Engeland, toen Edgar Davids bondscoach Guus Hiddink verweet dat hij zijn oren liet hangen naar spelers als Danny Blind en Frank en Ronald de Boer. Davids werd naar huis gestuurd en daar werd door de pers (en enige spelers) meteen een wit-zwartconflict van gemaakt. Na het EK bleek de oorsprong van het conflict bij Ajax te liggen, waar de donkere spelers, veelal jonger, minder verdienden dan de gevestigde witte orde. Een generatieconflict dus, dat deels verliep langs raciale lijnen.

Diversiteit

Wetenschapper Jacco van Sterkenburg heeft een bovenmatige interesse voor hoe de media over zwart en wit op het voetbalveld berichten. Met name is hij getroffen door de tegenstelling dat de samenleving op weinig plekken méér divers is dan in het voetbal, maar dat die diversiteit niet geldt voor de mensen die er verslag van doen. “Voetbalredacties worden nog in grote mate bevolkt door witte journalisten”, aldus Van Sterkenburg. Dat maakt het volgens hem ook waarschijnlijker dat in de berichtgeving en verslaggeving bepaalde stereotypen vaak terugkomen. “Buitenlands onderzoek laat zien dat donkere spelers vaak worden getypeerd als snel, sterk en atletisch. Witte spelers worden minder getypeerd naar lichamelijke kenmerken, maar eerder in termen van intelligentie en leiderschap.”

MET VTBL IS DE NEDERLANDSE SPORTTELEVISIEWERELD WEER EEN VOETBALPROGRAMMA RIJKER - EENTJE MET OP Z'N MINST MEER KLEUR.

Van Sterkenburg, onderzoeker aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, kreeg vorig jaar 800.000 euro subsidie voor internationaal onderzoek naar hoe journalisten én publiek naar voetbal kijken. Hij gaat dit fenomeen onderzoeken in Nederland, Engeland, Spanje en Polen. “Ik wil weten of - en zo ja, hoe - maatschappelijke vooroordelen in elk van die landen bestaan op het vlak van etniciteit. Voetbal is mateloos populair en trekt een miljoenenpubliek, in de stadions en op televisie. Er is op tv geen enkel ander programma waar je zo veel nationaliteiten en etnische achtergronden ziet als bij voetbal. Al die spelers worden bediscussieerd, afgebrand of de hemel in geprezen, vooral in talkshows. Precies daarin, in de diversiteit én populariteit van voetbal, zit voor mij de relevantie van het onderzoek. Als we niet weten

wat er in het voetbal speelt, missen we een belangrijke manier waarop mensen betekenis geven aan de wereld om zich heen. Media spelen in die betekenisgeving een belangrijke rol. Voetbaljournalisten en -commentatoren maken, al dan niet bewust, gebruik van beelden die in de samenleving leven. Omdat ze een enorm publiek bereiken, kunnen zij beelden versterken of juist ontkrachten.”

De keuze voor Polen, Spanje, Engeland en Nederland is uiteraard niet toevallig. “Ik heb geselecteerd op ideeën over etniciteit en op grootte van voetbalcompetities. Twee grote voetballanden, Engeland en Spanje, en twee wat kleinere. Bovendien heeft elk van die landen zijn maatschappelijke eigenheid. Engeland, Nederland en Spanje zijn divers. Polen heeft minder ervaring met migratie en is witter.”

“Buitenlands onderzoek laat zien dat donkere spelers vaak worden getypeerd als snel, sterk en atletisch, en witte spelers eerder in termen van intelligentie en leiderschap”

Jacco van Sterkenburg

“Bewustwording is het begin van verandering”

Jacco van Sterkenburg

Internationaal vergelijk

Van Sterkenburg geeft leiding aan een team van promovendi en wetenschappers, die in elk van de vier landen de berichtgeving en het debat over voetbal scrupuleus zullen volgen. Ook gaan ze journalisten interviewen en zullen ze meekijken op voetbalredacties om na te gaan of en hoe over etniciteit wordt gesproken. “Door te turven welke uitdrukkingen en woorden worden gebruikt, kun je zien in hoeverre etniciteit een rol speelt. Daarnaast onderzoeken we hoe berichtgeving en commentaar door het publiek in de diverse landen wordt geïnterpreteerd en categoriseren we overeenkomsten en verschillen om tot een internationaal vergelijk te kunnen komen.”

Van Sterkenburg hoopt dat zijn onderzoek uiteindelijk leidt tot debatten met journalisten en publiek: “Bewustwording is het begin van verandering. Als er stereotypen en vooroordelen leven die niet op feiten zijn gebaseerd, dan wil ik daarover graag met journalisten en kijkers in gesprek.”

Reflectie

Uit een pilotstudie onder tien Nederlandse journalisten is hem inmiddels gebleken dat er in de voetbaljournalistiek nauwelijks reflectie is over commentaar en berichtgeving in relatie tot etniciteit. “Ze vinden het vaak onzin, een non-issue. Daar stel ik tegenover dat zij tot een beroepsgroep behoren die de norm bepaalt en dat die groep eenzijdig is samengesteld, namelijk overwegend wit. In hun hoofd is huidskleur wellicht geen factor, maar onbewust kunnen er wel degelijk vooroordelen bestaan. Het is daarom belangrijk het proces van betekenisgeving en stereotypering rond etniciteit te onderzoeken en terugkerende patronen in kaart te brengen. En ook als

is waar, een “nep-Nederlander” wordt genoemd.

“Toch heb ik het vermoeden – ik moet het nog onderzoeken – dat bij de NOS, meer dan bij commerciële media, het diversiteitsbewustzijn aanwezig is. *Studio Voetbal* is tamelijk divers qua gasten en heeft onder anderen Pierre van Hooijdonk en de Turks-Nederlandse schrijver Özcan Akyol als analist. Kan toeval zijn, maar ik denk dat erover is nagedacht. Bij Engeland zie je bij de analisten meer diversiteit, omdat er meer bewustzijn is dat dat belangrijk is. De meerwaarde van diversiteit – en daarom is reflectie hierover zo belangrijk – is dat je uit andere ervaringen put. En als je mensen met verschillende achtergronden en ervaringen aan tafel hebt, wordt het verhaal breder, completer en dus beter.

Dat die reflectie er vaak niet is, heeft waarschijnlijk begrijpelijke redenen. Bijvoorbeeld omdat de voetbaljournalistiek een snelle wereld is waarin mensen weinig tijd hebben. Daar wil ik ook achter komen. Wat zorgt ervoor dat diversiteit er geen issue is en dat er nauwelijks op wordt gereflecteerd. Journalisten zeggen vaak: ‘Het maakt mij niet uit of een collega zwart of wit is. Als diegene maar kan schrijven, objectief is, een originele invalshoek heeft, zich aan een deadline kan houden – kortom, als hij of zij maar kwaliteit heeft. Maar in mijn ogen staat kwaliteit niet los van diversiteit. Diversiteit is belangrijk om verschillende ervaringen te verwoorden. Journalisten zien dat laatste aspect meestal niet en kijken puur naar de harde criteria. Dat is te kort door de bocht, dan mis je iets.’

Je hoort journalisten en commentatoren nog regelmatig zeggen: “Ik kan die donkere jongens niet uit elkaar houden.” Zoals onlangs Van der Gijp in *Veronica Inside* over FC Utrecht-speler Bazoer. Dat hoor je ze nooit zeggen over witte spelers.

“Daar is in Amerika veel onderzoek naar gedaan: Zijn witte mensen zich wel bewust

JACCO VAN STERKENBURG: “ALS JE HET ECHT WILT, ALS JE VAN DIVERSITEIT JE PRIORITEIT MAAKT, DAN LUKT HET.”

“Voetbaljournalisten en -commentatoren maken, al dan niet bewust, gebruik van beelden die in de samenleving leven. Omdat ze een enorm publiek bereiken, kunnen zij beelden versterken of juist ontkrachten”

Jacco van Sterkenburg

die patronen er niet zijn, dan is het interessant om dat te achterhalen, want dat zou in tegenspraak zijn met buitenlands onderzoek. Daaruit blijkt dat zwarte sporters het sportveld zien als de plek waar ze de discriminatie in de maatschappij aan den lijve ondervinden, maar ook als de plek waar ze kunnen uitblinken en witte sporters kunnen verslaan en dus de baas kunnen zijn.”

Van Sterkenburg wil niet alleen de inhoud van die berichtgeving onderzoeken, maar ook de geringe diversiteit op redacties. “Niet om te kunnen zeggen dat voetbalredacties iets niet goed doen, maar om te snappen waarom het belang van diversiteit nog zo weinig wordt gezien. Komt in redactievergaderingen weleens ter sprake dat voetbal etnisch heel divers is, maar dat journalisten en commentatoren bijna allemaal wit zijn? Vindt daarover reflectie plaats? In veel maatschappelijke sectoren, politie, rechtspraak, bedrijfsleven, is diversiteit al langer thema van discussie, maar dat lijkt aan de voetbalmedia een beetje voorbijgegaan te zijn.”

Studio Sport had vroeger Hugo Walker; tegenwoordig is Arman Avsaroglu de enige wedstrijdcommentator van niet-westerse afkomst. De laatste heeft weleens gezegd dat hij op de redactie, gekscherend wel-

van hun manier van kijken naar zwart en wit? Vaak vinden ze van zichzelf dat ze helemaal niet stereotyperend, racistisch of vooroordelend zijn. Journalisten vinden van zichzelf ook altijd dat ze objectief zijn. Maar onderzoek laat zien dat ze in de praktijk wel degelijk stereotypen gebruiken. Net zoals veel mensen in de samenleving overigens. Maar journalisten bereiken wel een stuk meer mensen dan de gemiddelde persoon. Ik wil, zonder mensen op de pijnbank te willen leggen of persoonlijk aan te vallen, weten of dat ook in Europa zo speelt. Om zo inzicht te geven in hoe, in en buiten het voetbal, huidskleur, *whiteness*, werkt. Namelijk dat je, letterlijk, bepaalde dingen niet meer ziet. Het is belangrijk dat voetbaljournalisten, die miljoenen mensen bereiken en dus een grote verantwoordelijkheid hebben, zich bewust zijn dat ze door hun witheid dingen missen. Misschien blijkt uit mijn bevindingen overigens wel dat er in Nederland niks aan de hand is. Dat

is niet waarschijnlijk, maar je moet het ook weer niet uitsluiten. Anders begin je zelf al met vooroordelen.

Waarschijnlijk had Van der Gijp die opmerking niet gemaakt als er iemand bij hem aan tafel had gezeten die niet wit was. Die had dan misschien gezegd: ‘Wat bedoel je eigenlijk?’ De aanwezigheid van zo’n persoon alleen al had hem waarschijnlijk bewuster gemaakt dat je zo’n opmerking niet moet maken.”

Media zeggen vaak: ‘We willen dolgraag meer donkere journalisten (of vrouwen) in onze redactie, maar ze zijn er niet.’

“Dan denk ik altijd: *Hoe hard heb je daar dan naar gezocht?* Dit argument hoor je ook altijd als het gaat om het achterblijvende aantal vrouwen als gast in talkshows. Als je het echt wilt, als je van diversiteit je prioriteit maakt, dan lukt het.”

Humberto Tan zorgt met het nieuwe voetbalprogramma VTBL, met Jimmy Floyd Hasselbaink als vaste gast, in elk geval alweer voor wat meer evenwicht in het voetballandschap.

“Zeker. Zij het dat niet-witte journalisten dezelfde stereotyperingen kunnen gebruiken als witte journalisten. Genoeg zwarte mensen die over donkere voetballers zeggen dat ze niet zo slim zijn. Zoals er soms ook witte journalisten zijn die een zwart-wit issue belangrijk vinden, en zwarte die zeggen: ‘Onzin.’ Zwarte Piet is ook niet per definitie voor elk donker mens een issue. Maar in het algemeen zal een zwarte journalist vaker zeggen: ‘Huidskleur is wel degelijk een issue.’ Vanwege zijn of haar beleving. Die heeft misschien zelf te maken gehad met discriminatie en weet: huidskleur speelt en is een issue.

In mijn onderzoek gaat het echter vooral om het discours, het vertoog over etniciteit en diversiteit. Welke al dan niet hardnekkige stereotypen – bij publiek, bij journalisten – zitten verscholen in dat vertoog? Welke ideeën heersen er, welke betekenissen worden gegeven? Dat vind ik belangrijker dan door wie ze worden gegeven en uitgesproken. Want dat vertoog is vaak heel machtig en zit heel diep verankerd in de maatschappij. Zo machtig en zo diep dat velen – ook zwarte mensen en etnische minderheden zelf – dat vertoog gebruiken.” ●

“Zwarte sporters zien het sportveld als de plek waar ze de discriminatie in de maatschappij aan den lijve ondervinden, maar ook als de plek waar ze kunnen uitblinken, waar ze witte sporters kunnen verslaan en dus de baas kunnen zijn”

Jacco van Sterkenburg

KALIDOU KOULIBALY KRIJGT ZIJN TWEDE GEEL NADAT HIJ DE SCHEIDSRECHTER MET EEN CYNISCH APPLAUSJE HAD LATEN WETEN WAT HIJ VAN ZIJN GEBREK AAN HANDELEN VOND. DE DONKERE NAPOLI-SPELER WERD AL DE HELE WEDSTRIJD GETERGD DOOR INTER-FANS DIE APENGELUIDEN MAAKTEN.

Sport&Strategie meets Urban Sports & Culture

donderdag 11 en vrijdag 12 april 2019 • Eindhoven

Urban Sports is upcoming! Nog meer dan een sport is het een lifestyle die invulling geeft aan de veranderende behoefte van jongeren.

Welke kansen bieden Urban Sports & Culture voor jouw organisatie? Graag delen deskundigen, onder andere afkomstig uit de urban scene en nu werkbaar als professional in dit werkveld, hun visie en ervaringen tijdens het tweedaagse Event Sport&Strategie meets Urban Sports & Culture; Kans voor elke gemeente?! De feiten en cijfers worden gecombineerd met de praktijk.

WWW.AANMELDER.NL/URBANSPOORTS | DEELNAME MOGELIJK VANAF € 149,- EXCL. BTW.

Sport&Strategie

DYNAMO

ARKO SPORTS MEDIA

Vervolg van pagina 25

pelijke kennis vertalen in concrete, praktische inzichten voor eindgebruikers. Strategieën die de ontwikkeling van deze producten ondersteunden, zijn onder meer: cocreatie tussen alle deelnemers, de inzet van bruggenbouwers, evaluaties en ontmoetings- en uitwisselingsactiviteiten. Eindgebruikers konden de tools zelf naar eigen behoefte aan- en toepassen.

Bruggenbouwers

De frequentie en de diepgang van de interacties tussen de onderzoekers en eindgebruikers bleken van cruciaal belang te zijn. Het inschakelen van een bruggenbouwer die de verschillende belanghebbenden samenbrengt, hun verschillende 'talen' (wetenschappelijke versus praktische kennis/jargon) op elkaar afstemt en helpt om theoretische kennis te vertalen naar de praktijk, werkt het succesvol valoriseren in de hand. Om het valorisatieproces op een efficiënte en effectieve manier te ondersteunen, heeft een bruggenbouwer een waaiër aan vaardigheden en kennis nodig. Mensen met een uitgebalanceerd competentieprofiel, die over voldoende kennis en ervaring beschikken in beide kenniswerelden (wetenschap én praktijk), bleken in de realiteit schaars te zijn. Het ontwikkelen van een duidelijk competentieprofiel voor bruggenbouwers, opleidingsmogelijkheden en het creëren van draagvlak voor uitwisseling tussen bruggenbouwers, zouden de eerste stappen kunnen zijn om toekomstig praktijkgericht onderzoek beter te ondersteunen.

“Als je mensen met verschillende achtergronden en ervaringen aan tafel hebt, wordt het verhaal breder, completer en dus beter”

Jacco van Sterkenburg

De praktische benutting van onderzoek kan worden bevorderd door bij aanvang (bij het schrijven van het onderzoeksvoorstel) expliciet te kiezen voor effectief bewezen strategieën, zoals cocreatie en samenwerking met een bruggenbouwer. Het betrekken van belanghebbenden (zoals stedelijke buurtsportorganisaties en koepelorganisaties) in deze voorfase, laat inspraak met betrekking tot de onderzoeksdoelstellingen en -aanpak toe voor mensen uit het werkveld. Door in te spelen op hun behoeften en prioriteiten konden de onderzoeksteams tijdens het onderzoek de interesse en betrokkenheid van de mensen uit het werkveld verder blijven aanwakken. Tegelijkertijd gaf deze cocreatie onderzoekers inzicht in hindernissen in het betrokken werkveld waarmee rekening moest worden gehouden in de opzet en valorisatie van het onderzoek.

Organisatorische en externe factoren

Onderzoeksteams en valorisatiepartners kunnen weloverwogen keuzes maken om de kans op succesvolle kennisbenutting te vergroten. De mate waarin wetenschap-

pelijke kennis praktisch wordt benut, hangt echter ook af van een aantal organisatorische en externe factoren. Een belangrijke factor is de aard van het contact tussen de belanghebbenden, waarbij het ontvankelijk maken van eenieder voor de organisatorische context van het onderzoek een gedeelde verantwoordelijkheid is. Dit is geen eenvoudige opgave. Van onderzoekers wordt verwacht dat zij op de eerste plaats wetenschappelijk goed presteren door te publiceren in wetenschappelijke tijdschriften en contractonderzoek binnen te halen. De aanvullende tijdsinvesteringen die met valorisatie gepaard gaan, wegen in dat opzicht wellicht niet op tegen de baten. Anderzijds kan de zoektocht naar externe onderzoeksfinanciering de samenwerking met beleid en praktijk juist in de hand werken en dus een goed startpunt zijn voor een succesvolle kennisbenutting.

Andere veelvoorkomende belemmerende factoren zijn het verschil in werkwijze tussen onderzoekers en eindgebruikers, de verschillende onderliggende redenen om in te zetten op praktijkgericht onderzoek, tegenstrijdige verwachtingen ten aanzien van de tijdsinvestering van de betrokkenen, beperkte opleidingsmogelijkheden met betrekking tot valorisatie en een tekort aan bruggenbouwers met een uitgebalanceerd competentieprofiel. Daarnaast kan de beperkte looptijd van projecten het valorisatieproces parten spelen. Wanneer het onderzoek is afgerond, stortten onderzoekers zich vaak op hun volgende project, terwijl de praktische benutting van de opgedane kennis een proces van de lange adem is. Na een tijd verliest deze benutting zijn prioriteit, vooral ook wanneer de publicaties zijn afgerond en het volgende project op volle toeren draait.

Dergelijke organisatorische en externe factoren werken belemmerend. De frequentie en intensiteit van contacten tussen onderzoekers en eindgebruikers lijken een gunstig effect te hebben op de vertrouwensband tussen de betrokkenen, de bereidheid om van elkaar te leren en de mogelijkheid om praktische toepassingen te ontwikkelen. Het onderhouden van de relaties tussen onderzoekers en eindgebruikers na afloop van een onderzoeksproject en de bereidheid van de betrokkenen om zich op lange termijn te willen engageren, blijken tevens van cruciaal belang te zijn om benutting van wetenschappelijke kennis in de praktijk mogelijk te maken.

Hoe verder?

De toenemende aandacht voor valorisatie biedt aanknopingspunten voor de verbinding tussen sportwetenschap en -praktijk. De benutting van wetenschappelijke kennis in de praktijk is een actief proces dat een intensieve en aanhoudende inzet van zowel onderzoekers als eindgebruikers vereist. Onderzoekers kunnen verschillende strategieën toepassen in toekomstig onderzoek om de praktische benutting ervan te bevorderen. Maar we stellen ook vast dat er structureel nagedacht moet worden over de manieren waarop de organisatorische contexten (universiteiten versus werkveld) ontvankelijker kunnen worden gemaakt voor dit proces. Wat de universiteiten betreft, lijkt een eerste belangrijke stap het erkennen en het bevragen van de beperkte prioriteit die praktische toepassing van kennis heeft vis-à-vis wetenschappelijke outputs. Het voortschrijdend inzicht in de factoren die valorisatie bevorderen of belemmeren, dient hiervoor verder te worden benut. Er valt, zo toont onze analyse, nog veel winst te behalen.

Deze bijdrage is gebaseerd op de wetenschappelijke studie 'Knowledge translation practices, enablers, and constraints: Bridging the research-practice divide in sport management'. ●

Hebe Schaillée is als postdoctoraal onderzoeker verbonden aan de onderzoeksgroep Sport & Society van de Vrije Universiteit Brussel. Ramón Spaaij is bijzonder hoogleraar sportsociologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is tevens hoogleraar in het College of Sport and Exercise Science van Victoria University in Australië. Marc Theeboom is als gewoon hoogleraar verbonden aan de onderzoeksgroep Sport & Society van de Vrije Universiteit Brussel.

DIVERSITEIT EN SOCIALE INCLUSIE IN DE JEUGDSPORT

Dit vierjarig (2014-2018) onderzoeksproject, gefinancierd door de Australian Research Council in samenwerking met sportbonden en maatschappelijke partners, ontwikkelde nieuwe kennis en praktische tools ter bevordering van de diversiteit en sociale inclusie in amateursportverenigingen in Australië. Meer informatie op www.cmy.net.au/publications/participation-versus-performance.

Wetenschap&Onderzoek

SportKlimaatApp geeft dieper inzicht in sportief wedstrijdgedrag

Hoe sportief gaat het eraan toe op de Nederlandse amateurvelden, en welke wedstrijden verlopen het sportiefst? Hoe verloopt de wedstrijdspanning tijdens een wedstrijd, en welke factoren zijn daaraan gerelateerd? Laat een verliezend team meer negatieve gedragingen zien dan een winnend team? Een aantal belangrijke vragen die het Mulier Instituut heeft beantwoord op basis van meer dan 100.000 geregistreerde sportieve en onsportieve gedragingen bij 875 wedstrijden in de amateursport.

DOOR RICK PRINS

Tot op heden is veel onderzoek naar wedstrijdspanning gedaan door daar na de wedstrijd aan betrokkenen vragen over te stellen. Deze methodiek is ook gebruikt in de monitoring van Veilig Sportklimaat die het Mulier Instituut de afgelopen zes jaar heeft uitgevoerd.

Het nadeel van het vragen naar wedstrijdspanning na een wedstrijd is dat incidenten, zoals een opstootje, het algehele beeld van een wedstrijd kunnen overschaduwen. Daarom heeft het Mulier Instituut ervoor gekozen om een nieuwe methodiek te ontwikkelen die tijdens de wedstrijd gedragingen registreert. Getrainde observanten registreren zowel sportieve als onsportieve gedragingen in een mobiele app: de SportKlimaatApp. In deze app worden twaalf verschillende gedragingen onderscheiden, in vier kleurcategorieën (zie figuur 1):

FIGUUR 1 HOOFDSCHERM SPORTKLIMAATAPP.

- donkergroen: zeer positieve gedragingen, zoals omhelzen;
- lichtgroen: positieve gedragingen, zoals een hand geven;
- geel: negatieve gedragingen, zoals een wegwerpgebaar;
- rood: excessieve gedragingen, zoals duwen en trekken.

Naast de gedragingen van de sporters is na afloop van de wedstrijd geregistreerd wat de houding van de scheidsrechter, het publiek en de begeleiding tijdens de wedstrijd was.

Wedstrijdsportiviteit en wedstrijdspanning

Op basis van deze gegevens kan worden geteld hoe vaak een gedraging gemiddeld bij een wedstrijd voorkomt. Dat stelt ons in staat om uitspraken te doen over de wedstrijdspanning op de Nederlandse amateurvelden. Daarnaast maakt de minuut-tot-minuutregistratie van gedragingen het mogelijk om het verloop van gedragingen tijdens elke wedstrijd in kaart te brengen. Om dat te doen is een sterke vereenvoudiging van sportief wedstrijdgedrag gehanteerd: wedstrijdspanning. De wedstrijdspanning is de gemiddelde score van alle gedragingen in een periode van vijf minuten. Een zeer sportieve gedraging krijgt een score van 1, een excessieve gedraging een score van 4. Hoe hoger de wedstrijdspanning, hoe minder sportief de wedstrijd op dat moment is.

Tussen april 2017 en oktober 2018 hebben dertig observanten in totaal 875 wedstrijden in de Nederlandse amateursport gadegeslagen. De meeste wedstrijden zijn in het voetbal geregistreerd (207 wedstrijden), gevolgd door hockey (170) en (beach)volleybal (116).

Hoe sportief zijn de gedragingen bij sportwedstrijden?

Op de Nederlandse velden worden vooral veel complimenten uitgedeeld en applaus gegeven; deze gedragingen beslaan ongeveer een derde van alle geregistreerde gedragingen. Het merendeel (90%) van de 103.833 geregistreerde gedragingen

is dan ook sportief tot zeer sportief. Acht procent van alle gedragingen is negatief. Het gaat dan voornamelijk om een discussie aangaan met de scheidsrechter. Twee procent van de gedragingen is excessief, dit is met name duwen en trekken. Hoewel 'slechts' twee procent van alle gedragingen excessief is, komt in 41 procent van de geobserveerde wedstrijden minimaal één excessieve gedraging voor. Waar negatieve gedragingen, zoals discussiëren met de scheidsrechter, soms gezien worden als 'dat het bij de sport hoort', is bij excessieve gedragingen overeenstemming dat deze onaanvaardbaar zijn. Deze gedragingen bederven voor veel mensen het plezier in de sport.

Toch is een wedstrijd waar één excessieve gedraging voorkomt niet per se een onsportieve wedstrijd. Een rode gedraging kan incidenteel zijn. Om een genuanceerder beeld te geven is daarom onderscheid gemaakt tussen wedstrijden met één excessieve gedraging (de incidenten), met twee tot drie excessieve gedragingen, en met meer dan drie excessieve gedragingen. Het valt dan op dat het in het merendeel van de wedstrijden niet blijft bij een incidentele excessieve gedraging. In slechts een kwart van de wedstrijden blijft het bij één excessieve gedraging. In de helft van de wedstrijden met minimaal één excessieve gedraging zijn meer dan drie excessieve gedragingen te betreuren.

Welke wedstrijden verlopen het meest sportief?

In alle sporten, alle leeftijdscategorieën en bij zowel mannen als vrouwen is de meerderheid van de gedragingen positief. Toch zijn tussen wedstrijden verschillen te zien in de hoeveelheid negatieve en excessieve gedragingen. Gemiddeld genomen komt negatief en excessief gedrag vaker voor bij wedstrijden onder volwassenen en stijgt dit naarmate sporters ouder worden. Wedstrijden tussen vrouwen hebben doorgaans minder excessieve gedragingen dan wedstrijden tussen mannen. Bij volleybal, de enige teamsport in dit onderzoek met een net tussen de teams, komen relatief veel positieve gedragingen voor.

Een opvallende bevinding is dat bij bijna alle teamsporten waarbij contact is tussen teams (dus zonder volleybal) de verdeling tussen positieve en negatieve gedragingen hetzelfde is. De uitzondering hierop is korfbal, waar relatief veel positieve gedragingen plaatsvonden. Mogelijk dat het gemengde karakter van korfbal een verklaring is voor het relatief hoge aantal positieve gedragingen.

De fase van de competitie had ook invloed op wedstrijdspanning. In de tweede helft van het seizoen zijn meer excessieve gedragingen geobserveerd dan in de eerste helft van het seizoen. Bij 35 procent van de wedstrijden die in de eerste helft van het seizoen zijn gespeeld, was sprake van minimaal één excessieve gedraging, terwijl dat bij 46 procent van de wedstrijden die in de tweede helft van het seizoen zijn gespeeld het geval was. Daarmee bevestigen deze resultaten het gevoel dat wanneer de spanning binnen een competitie toeneemt, het aantal wedstrijden met één of meerdere excessieve gedragingen ook toeneemt.

Hoe verloopt de wedstrijdspanning tijdens een wedstrijd?

Gemiddeld genomen stijgt de wedstrijdspanning naarmate een wedstrijd vordert, vooral bij de wedstrijden die het minst sportief verlopen. Om dat te visualiseren hebben we op basis van de gemiddelde wedstrijdspanning over de hele wedstrijd de wedstrijden in drie categorieën ingedeeld: 33 procent sportiefste wedstrijden, de 33 procent neutrale wedstrijden en 33 procent minst sportieve wedstrijden (zie figuur 2). Het is opvallend dat het verschil tussen de wedstrijden gemiddeld vanaf het startsignaal duidelijk is; de aanvangsspanning is hoger bij de minst sportieve wedstrijden dan bij de sportievere wedstrijden. Het verloop van de wedstrijdspanning in die minst sportieve wedstrijden is ook grilliger en lijkt rond de rust (50% van de wedstrijdspanning) en op drie kwart van de wedstrijdspanning te dalen. Mogelijk heeft dat te maken met pauzes, die bijvoorbeeld bij het voetbal op de helft van de wedstrijd plaatsvinden en bij hockey na elk kwart.

Is de wedstrijdspanning voor een pauze anders dan daarna?

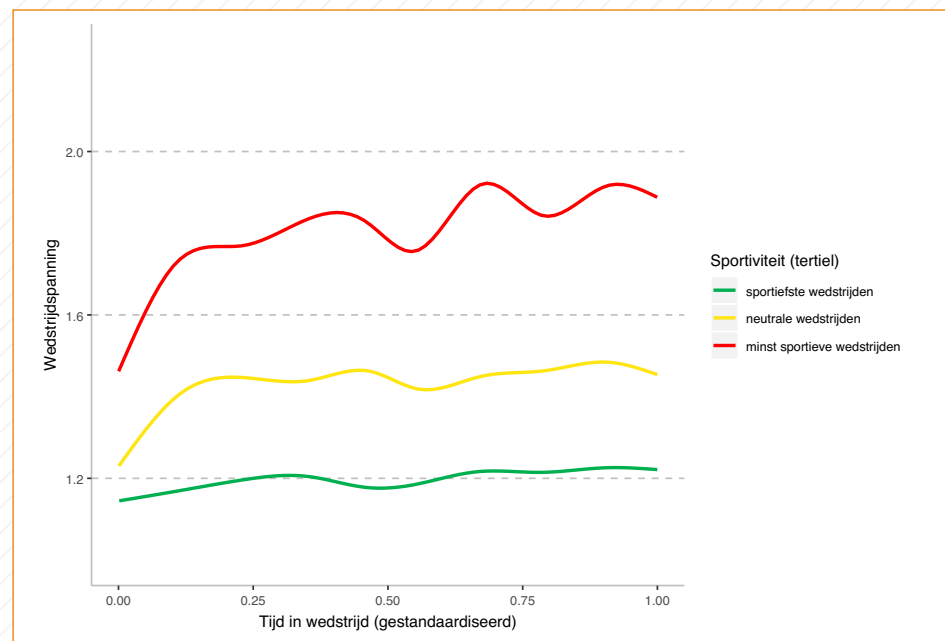
Om na te gaan of de wedstrijdspanning rondom pauzes anders is, hebben we de gemiddelde wedstrijdspanning voor de pauze vergeleken met de gemiddelde wedstrijdspanning na de pauze. De wedstrijdspanning is tot vijf minuten na een pauze bij de neutrale en minst sportieve wedstrijden significant lager. Zeker de minst sportieve wedstrijden lijken kortstondig baat te hebben bij pauzemomenten. In deze wedstrijden daalt de wedstrijdspanning meer. Maar tien minuten na een pauze daalt de wedstrijdspanning niet langer. De wedstrijd gaat door en de spanning bouwt langzaam weer op.

Wat is de relatie tussen de invloed van de supporters en begeleiding op een wedstrijd en de wedstrijdspanning?

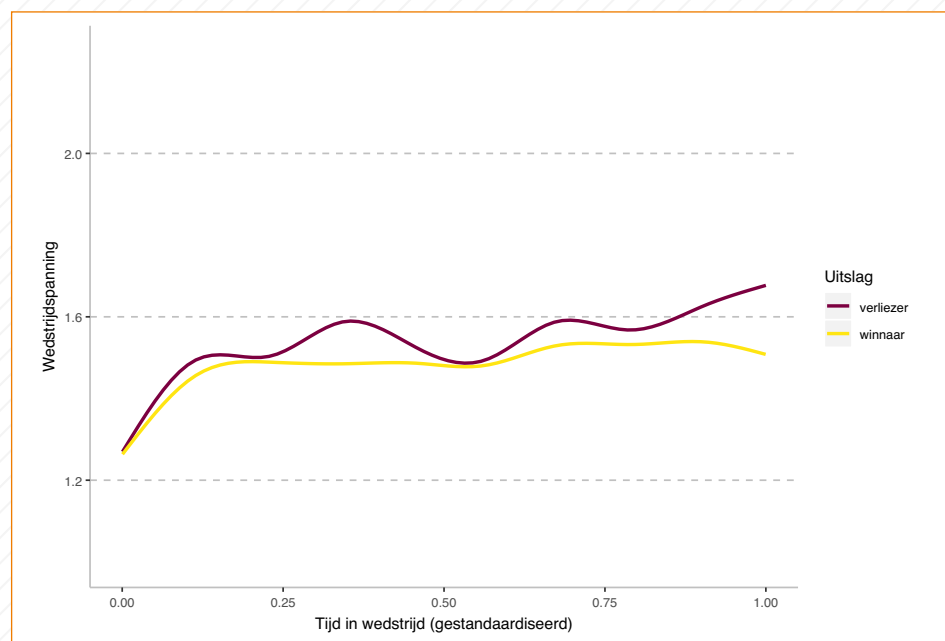
Na afloop van een wedstrijd hebben de observanten ingevuld of de supporters en begeleiding die bij de wedstrijd aanwezig waren een positieve, neutrale of negatieve houding hadden tijdens de wedstrijd. De resultaten laten zien dat wedstrijden waarbij supporters en de begeleiding een positieve invloed hadden op de wedstrijd, sportiever verlopen dan de andere wedstrijden. Helaas is het gedrag van de begeleiders en supporters alleen aan het einde van de wedstrijd geregistreerd. Daardoor kunnen we geen oorzaak-gevolgrelaties vaststellen. Vooral nog liggen voor deze resultaten twee verklaringen voor de hand. De eerste is dat in wedstrijden die positiever verlopen minder wedstrijdspanning zit, en dat de algehele sfeer ontspannen is, waardoor de entourage ook positiever is. Maar het kan ook andersom: doordat supporters en begeleiding positiever zijn, is het in het veld ook rustiger. In vervolgonderzoek hopen we meer inzicht te krijgen in deze relatie.

Verschilt het verloop van wedstrijdspanning tussen het winnende en het verliezende team?

Tegen het einde van de wedstrijd wordt het vaak duidelijk welke partij de meeste

FIGUUR 2 GEMIDDELTE ONTWIKKELING (EN 95% BETROUWBAARHEIDINTERVAL) WEDSTRIJDSPANNING, NAAR UITEINDELIJKE SPORTIVITEIT.

FIGUUR 3 GEMIDDELTE ONTWIKKELING (EN 95% BETROUWBAARHEIDINTERVAL) VAN WINNENDE EN VERLIEZENDE TEAMS.

kans heeft om te winnen. Het is goed mogelijk dat de partij die aan de verliezende hand is een uiterste inspanning doet om de wedstrijd te kantelen. Meer strijd zou tot een hogere wedstrijdspanning moeten leiden. Daarom zijn we bij wedstrijden met een winnaar of verliezer nagegaan wat het verloop van de wedstrijdspanning was tussen de uiteindelijke winnaar en verliezer.

Het verschil in wedstrijdspanning tussen een winnend team en een verliezend team wordt goed zichtbaar in de laatste tien procent van de wedstrijd (zie figuur 3). Gemiddeld genomen stijgt aan het einde van de wedstrijd de spanning binnen een verliezend team opmerkelijk snel, terwijl het winnende team een relatief vlakke wedstrijdspanning laat zien. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat verliezende

teams nog strijden voor een gelijkspel of de winst.

Conclusie: overwegend positieve gedragingen op de amateursportvelden

De gegevens uit de SportKlimaatApp dragen bij aan het monitoren van een veilig sportklimaat, en bieden daarnaast inzichten in factoren die gerelateerd zijn aan een veiliger sportklimaat. Uit onze analyses met de SportKlimaatApp komt naar voren dat op amateursportvelden overwegend positieve gedragingen te zien zijn. Ze laten verder zien dat als in een wedstrijd eenmaal een excessieve gedraging voorkomt, de kans aanzienlijk is dat er meerdere excessieve gedragingen volgen. We zagen ook dat wanneer de sportieve belangen toenemen, het aantal onsportieve gedragingen toeneemt. Aan het einde van het seizoen zijn meer onsportieve gedragingen zichtbaar dan aan het begin. De wedstrijdspanning stijgt gedurende de wedstrijd en dat is helemaal het geval bij teams die aan de verliezende hand zijn. Daarnaast zijn eerste tekenen gevonden voor relevante factoren om de wedstrijdspanning te verlagen. Dit kan relevante informatie bieden voor bijvoorbeeld sportbonden en -verenigingen om tot een veiliger sportklimaat te komen. Het inlassen van een afkoelmoment of pauzes tijdens wedstrijden heeft waarschijnlijk een kortstondig effect op de wedstrijdspanning. Daarnaast is een relatie gevonden tussen een positieve uitstraling van steun en begeleiding en een lagere wedstrijdspanning. Het onderzoek van het Mulier Instituut naar een veiliger sportklimaat is dit jaar gericht op het vergroten van inzichten in de oorzaak-gevolgrelaties van deze factoren, zodat dit kan bijdragen aan effectief beleid op dit gebied.

Meer weten over de *Monitor sportief wedstrijdgedrag*? Lees het rapport op www.mulierinstituut.nl. ●

Rick Prins is werkzaam als onderzoeker bij het Mulier Instituut.

Column

Tekort aan vrijwilligers? Ga eens langs bij de burens

MARIEKE REITSMA

Wie doet de bardienst komende zondag van twee tot vijf? Dat is de belangrijkste vraag voor het bestuur van mijn kleine handbalvereniging, met 95 leden en vier trainers voor elf teams. Bij de afgelopen algemene ledenvergadering werd bij het eerste agendapunt gesteld: "Deze vereniging heeft een groot vrijwilligerstekort en als er niets verandert, bestaan we niet lang meer. En o ja, er is ook een begrotingstekort voor komend jaar." Wat gaan we daaraan doen?

Ik dacht altijd dat initiatieven als de Open Club-gedachte vooral zijn weggelegd voor grote clubs die hun zaakjes goed op orde hebben. Het clubhuis openstellen voor wijkbewoners, samenwerken met partijen uit andere sectoren, het aanbieden van sportactiviteiten voor nieuwe doelgroepen. Als kleine vereniging met overal tekort aan heb je daar toch helemaal geen tijd voor?

Inmiddels denk ik daar anders over. Juist ook kleine verenigingen kunnen baat hebben bij de Open Club-gedachte of in ieder geval inspiratie opdoen, merk ik tijdens een evaluatieonderzoek voor de provincie Gelderland, waarin het Mulier Instituut voor twee jaar verenigingen volgt die zich willen ontwikkelen tot Open Club of vitaal sportpark. Zo had een voetbalvereniging een trainerstekort, waar door een samenwerking met het ROC inmiddels training door studenten wordt gegeven. Een bootcampvereniging kampte met gebrek aan opslagruimte. De club maakt nu gebruik van ruimte bij de naastgelegen skeelerclub, en in ruil krijgen de jonge skeelers nu eens per week krachttraining. Een derde vereniging kwam financieel niet rond, maar ontvangt nu een welkome vergoeding voor veld- en kantinegebruik door een beweegproject voor statushouders. Deze voorbeelden laten zien dat open staan voor de omgeving en nieuwe samenwerkingen aangaan niet alleen dient om een extra

maatschappelijke functie te vervullen. Het kan ook een oplossing zijn voor de problemen van (kleine) verenigingen – gebrek aan vrijwilligers, financiën en ruimte – en kan zo bijdragen aan de toekomstbestendigheid van een vereniging.

Toen op de ALV van mijn handbalclub de gezichten steeds treuriger werden, gooide ik voorzichtig een balletje op: "Misschien moeten we eens gaan praten met de andere clubs hier op het park?" Het bestuur antwoordde: "Goed idee, maar daar hebben we voorlopig echt geen tijd voor." Ik zal binnenkort de goede voorbeelden uit Gelderland eens met hen delen. ●

Marieke Reitsma is junior onderzoeker bij het Mulier Instituut en doet onderzoek naar verschillende aspecten van sportverenigingen en vrijwilligerswerk.

Column

Parallele werkelijkheden

BERT WAGENDORP

Was de VAR er in 1974 al geweest, dan was Nederland wereldkampioen voetbal geworden. Veel krachtiger kun je de invloed van het nieuwe controlesysteem niet illustreren. Nederland was op voorsprong gekomen door een terechte strafschop na een tackle van Vogts op Crujff – dat zou door de VAR zijn bevestigd. Maar de 1-1 was het gevolg van een klassieke schwalbe – zeg maar gerust de Moeder aller Schwalbes – van Bernd Hölzenbein. In het strafschopgebied ging hij neer over het been van Wim Jansen – dat was althans wat hij succesvol acteerde. Met de VAR was het niet moeilijk geweest de oneerlijkheid van Hölzenbeins actie te bewijzen; hij zou geel hebben gekregen en het was 1-0 gebleven.

De VAR zou de geschiedenis zoals wij die kennen drastisch hebben veranderd. Niet alleen die van de wedstrijd van 7 juli 1974, maar die van de decennia daarna. De invloed van de nederlaag op generaties Nederlanders kan niet worden onderschat, evenmin als die van de zege op de Duitsers. Ik behoor zelf tot de adolescenten op wie het verlies een noodlottige invloed heeft gehad. Ik ben er nooit helemaal overheen gekomen en ik weet zeker dat mijn leven een ander verloop had gekend, wanneer René van de Kerkhof in de tweede helft de beslissende 2-0 had gemaakt, iets wat met de VAR vrijwel zeker was geweest. Nederland zou een veel zelfverzekerder land zijn geworden, wanneer we in 1974 hadden gewonnen. En dat zou nog zijn versterkt wanneer we in 1978 de wereldtitel succesvol zouden hebben verdedigd. Met de VAR had Rensenbrink in de finale een minuut voor tijd gewoon de 2-1 gescoord. Nu zag hij de grensrechter op het moment van zijn doelpoging al onterecht voor buitenspel vlaggen, waardoor de scherpste om te scoren opeens ontbrak.

Tweevoudig wereldkampioen – ik weet zeker dat die geruststellende gedachte decennialang positief zou hebben doorgewerkt. Het gevoel van eigenwaarde dat eruit zou zijn voortgekomen, had de opkomst van Pim Fortuyn onmogelijk gemaakt, net als die van de imitatie-Fortuyns Wilders en Baudet. Zoals we jarenlang op de Deltawerken hebben geteerd voor ons positieve zelfbeeld, zo hadden twee wereldtitels ons het onoverwinnelijke gevoel gegeven dat je nodig hebt om grote dingen voor elkaar te boksen.

In de WK-finale van 2010 besliste Spanje de wedstrijd met een buitenspeldoelpunt, wat ze in de VAR-controlekamer zeker niet zou zijn ontgaan. Drie wereldtitels! We zouden de doelstellingen van het Klimaatakkoord allang hebben bereikt, als drievoudig wereldkampioen. We zouden Mars hebben gekoloniseerd en Nederlands zou de nieuwe wereldtaal zijn geweest. De problemen in zorg en onderwijs waren allang opgelost en de aardbevingen in Groningen ook. Zulke dingen laat een drievoudig wereldkampioen niet gebeuren.

Als er maar tijdig een VAR was geweest!

De VAR is een ingreep in de werkelijkheid van de voetbalwedstrijd. We hebben daarvan de afgelopen weken krasse staaltjes gezien. Ik heb voetballers verdwaasd over het veld zien lopen. Ze dachten dat ze met 2-1 waren voorgekomen, maar bleken opeens met 2-1 achter te staan. Juichen is een linke bezigheid geworden, de kans dat je voor niks juicht is levensgroot.

Degenen die de VAR hebben ingevoerd, hadden ongetwijfeld nobele motieven. Maar zij hebben de impact van het besluit niet goed doordacht. Morrelen aan de werkelijkheid is levensgevaarlijk. Je kunt zeggen: “Maar de nieuwe werkelijkheid is er een mét VAR.” Dat blijkt echter niet het geval: op de voetbalvelden is sinds kort sprake van twee parallelle werkelijkheden. Die van de spelers, scheidsrechter en toeschouwers, én die van de VAR: een soort continue goddelijke evaluatie van de werkelijkheid met correctiebevoegdheid.

Ik voorspel dat de VAR spoedig weer zal worden afgeschaft, want wij kunnen daar helemaal niet mee omgaan. Wij accepteren veel liever een fout van de scheidsrechter dan dat we te maken krijgen met herziene werkelijkheden. Die zijn strijdig met de manier waarop wij naar het leven kijken.

Overigens zou, wanneer er in 1988 al een VAR was geweest, de enige hoofdprijs die Oranje ooit binnenhaalde, de Europese titel, niet zijn verwezenlijkt. Het doelpunt van Wim Kieft tegen Ierland zou wegens buitenspel zijn afgekeurd, Nederland zou niet in de halve finale tegen Duitsland hebben gestaan en evenmin zou Van Basten in de finale fabuleus hebben gescoord tegen de Russen. De VAR zou dat hebben voorkomen. Alleen de gedachte is al huiveringwekkend. ●

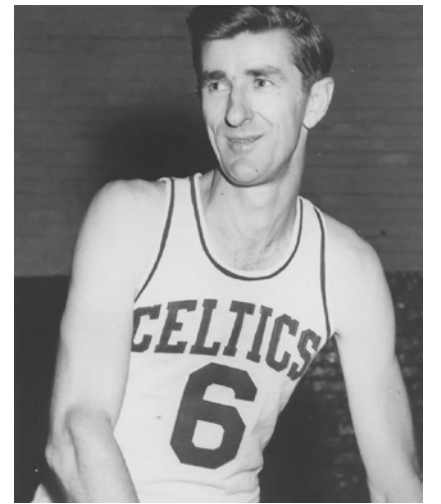
SPORTGESCHIEDENIS...

De allereerste Nederlander in de NBA

Haarlemmer Henry ‘Hank’ Beenders was in 1946 de eerste Nederlander in de National Basketball Association. De bijna twee meter lange speler schoot echter liever met een jachtgeweer dan met een basketbal.

DOOR MICHA PETERS

“Henry Beenders was pas acht jaar oud toen hij zijn familie en vriendjes in Haarlem in 1924 gedag moest zeggen”, zo weet basketbalkenner Jelte Posthumus, die momenteel werkt aan een boek over Nederlandse pioniers in de NBA. Hij sprak voor zijn boek familie en vrienden van Beenders, onder wie Henry’s zoon John. Met zijn moeder Grada, twee oudere broers en een jonger zusje stapte Henry in Rotterdam op de boot naar Amerika. Vader Anton was al eerder vertrokken om werk te zoeken. “Hij ging op zoek naar een beter bestaan dan in Nederland”, weet John Beenders, een zestiger die nog steeds vlak bij New York woont, de streek waar zijn Nederlandse grootouders zich negentig jaar geleden vestigden.

Buitenleven

Het gezin Beenders woonde er tussen vele Nederlanders en Beenders senior nam zijn zoons regelmatig mee om te jagen en te vissen. Vaak waren ze al voor zonsopgang op pad en kwamen ze pas 's avonds laat weer thuis. John: “Dat buitenleven was mijn vaders grote liefde, meer nog dan het basketbal.”

De jonge Henry, die in Amerika de naam Hank aannam, blonk op de middelbare school al uit in basketbal. In plaats van te gaan studeren, wilde hij geld verdienen. Na de middelbare school ging hij aan de slag in een machinefabriek. Toen hij alsnog besloot te gaan studeren, koos hij voor Long Island University. Met het basketbalteam van deze universiteit won Hank in 1941 het prestigieuze National Invitation Tournament in New York. Zijn liefde voor vissen en jagen was inmiddels ook bekend bij zijn teamgenoten. Bij zijn afscheidswedstrijd een jaar later in sporttempel Madison Square Garden in Manhattan kreeg hij van zijn medespelers een hengel en een jachtgeweer cadeau.

Topscorer

Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende Hank in de luchtmacht. Na de oorlog begon zijn professionele carrière als basketballer. Tussen 1946 en 1949 speelde hij voor verschillende teams in de Basketball Association of America, vanaf 1949 de NBA geheten. In zijn eerste seizoen, voor de Providence Steamrollers, behoorde hij met gemiddeld ruim twaalf punten per wedstrijd tot de topscorers van de competitie.

Bij de Warriors uit Philadelphia speelde Hank samen met de beruchte ‘Jumping Joe’ Fulks, een onverstaanbare boerenkinkel uit Kentucky met een dodelijk schot. Met dit team bereikte Hank in 1948 de finale om het landskampioenschap, maar de Baltimore Bullets bleken een maatje te groot. In 1949 sloot hij zijn carrière af bij de Boston Celtics.

De grote Mikan

Hank heeft tijdens zijn basketbalcarrière nog tegen de fameuze George Mikan gespeeld, de eerste speler die het basketbal echt domineerde. Mikan speelde voor de Minneapolis Lakers en wordt gezien als een van de pioniers van het professionele basketbal. Mikan won zeven nationale titels en drie topscorertitels. Hij was zo dominant, dat hij verschillende regelwijzigingen in de NBA teweegbracht, zoals de introductie van de schotklok en de goaltending-regel; Mikan was zo lang, dat hij ballen die bijna in de basket werden geschoten er met zijn handen uit wipte. Dat werd verboden. Volgens zoon John zonk de moed vader Hank in de schoenen zodra hij tegen Mikan moest spelen en droegen die confrontaties bij aan het besluit de sport redelijk snel voor gezien te houden.

Nederlands kwijt

Na zijn sportloopbaan werkte Hank eerst als vertegenwoordiger van een voedingsmiddelenfabrikant, later als handelsagent van een kledingimporteur. Zijn vrije tijd bracht hij vooral door in de natuur. In de jaren zeventig nam hij zijn stokoude moeder nog een keer mee naar Nederland. Vijftig jaar na hun emigratie waren vrijwel alle Nederlandse woorden hem ontschoten. Zelfs zijn moeder sprak de taal nog nauwelijks. Na haar dood verwaterde ook het contact met de familie in Nederland. In 2003, op 87-jarige leeftijd, overleed Hank Beenders in Somerset in zijn geliefde New Jersey. ●

DE SPORT
VOLGENS
TRIK

